scen & FILM
Tidnngen
NR: 2-2021

Röör ny chef för Norrbottensteatern

Klipparen Thomas är räddaren i nöden

Marie tolkar världen genom cirkuskonst

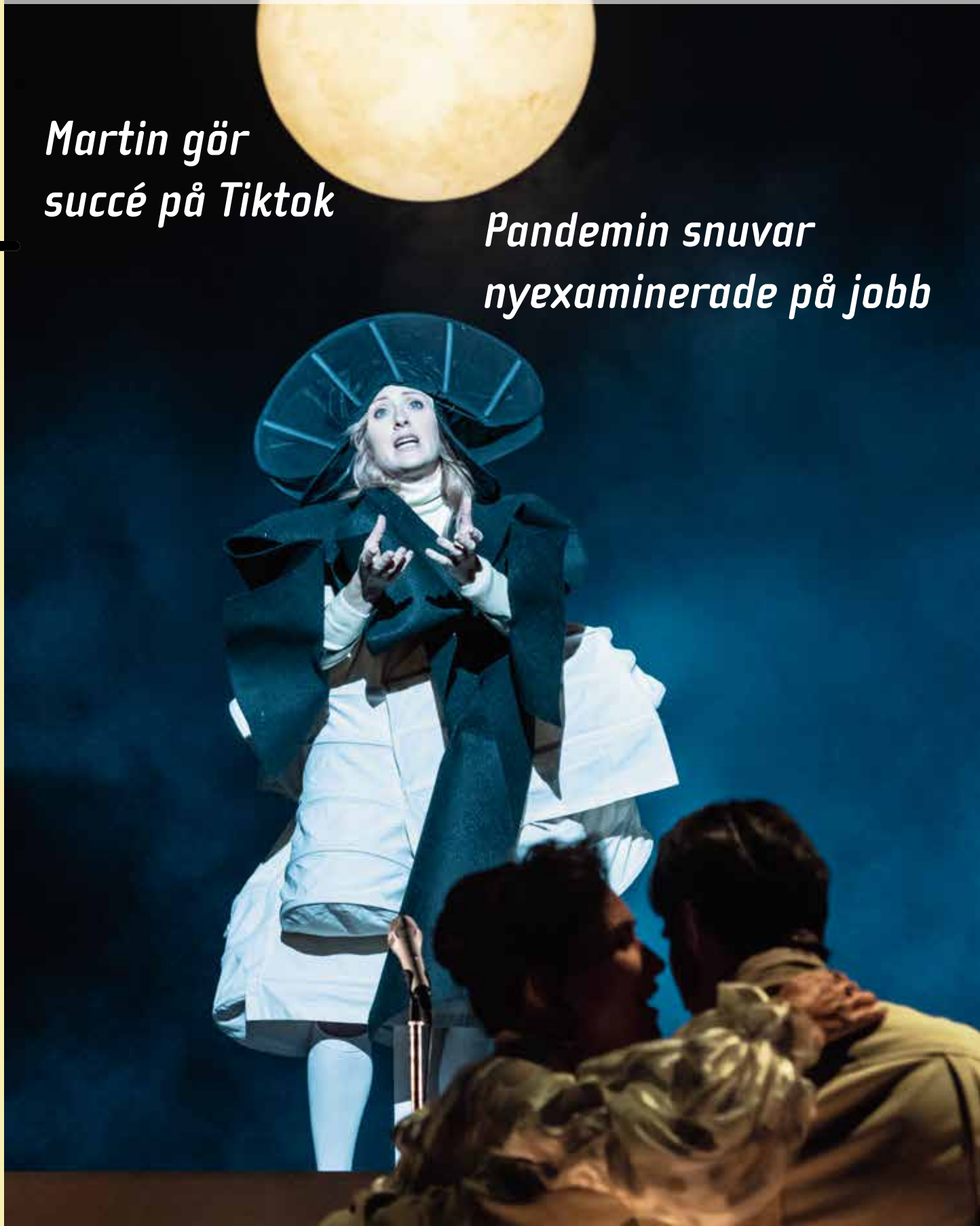

Martin gör succé på Tiktok

Pandemin snuvar nyexaminerade på jobb

Valet kommer att handla om public service och kultur

Ska kulturen bli en valfråga 2022? Kanske är det utifrån mitt uppdrag som jag tycker att kulturfrågorna tar en allt större del i samhällsdebatten, och jag ser tre skäl till att de kommer att ta plats i valrörelsen.

Det första är att kulturfrågorna kopplas så starkt till demokratifrågorna, och utifrån dragkampen om den politiska spelplanen i Sverige gissar jag att det är här en stor del av striden kommer att äga rum. Ett vitalt och tillgängligt kulturliv med armlängds avstånd från politiken är en förutsättning för ett öppet och demokratiskt samhälle. Omvänt har partier från alla läger genom historien använt sig av kulturpolitik för att forma människan och det samhälle som omger oss. Även om valrörelsen kanske inte kommer att handla så mycket om sakpolitik som om ideologi (läs: vilka kan man tänka sig bilda regering med) så gissar jag att kampen om den politiska makten delvis kommer synas i hur man formulerar sig om kulturen och dess förutsättningar.

Kampen om folkhögskolor och bildningsförbund är redan i full gång, men även den konstnärliga forskningen och den akademiska friheten är bubblare. Den del av frågan som kommer att synas mest är nog kampen om public service. Det kommer att handla om uppdrag och finansiering för public service, men även om dess styrning. Kritikerna kommer att vilja slimma organisationen till att fokusera på nyhetsuppdraget, eftersom drama och samhällsprogram anses alltför värderingsdrivet.

Det andra är det faktum att kultursektorn drabbats hårt av nedstängningarna för att begränsa smittspridningen, vilket har ökat medvetenheten om kulturlivets förutsättningar och behov. Regeringen har just presenterat skrivelsen *Politik för konstnärers villkor* som förhoppningsvis också kan leda till en förbättring av villkoren för Sveriges konstnärer. I höst lägger man fram utredningen *Återstart för kulturen*. Inte minst under pandemin har det tydligt framgått hur svaga anställningsförhållanden, låga löner och arvoden och bristande tillgång till trygghetssystemen, är utmärkande för ett yrkesliv inom konst och kultur, närapå oavsett vad du arbetar med. En politik som vill ha ett inkluderande, oberoende och vitalt kulturliv måste också försvara strukturer och finansiella förutsättningar för detta. Året som gått har det blivit tydligt för allmänheten och politiken hur det verkligen ligger till i våra branscher och att jämlikheten inför trygghetssystemen måste öka.

Det tredje skälet handlar om publiken kopplat till antagandet att smittan finns kvar i samhället ett tag till, även efter att de flesta vaccinerat sig. En stor del av konst och kultur tar vi del av tillsammans med andra – fysiskt. Vare sig vi vill det eller inte så tar starka kulturupplevelser oss i anspråk och bryter våra tankebanor. Vi (behöver) påverkas av andra kroppar i vår närhet, men under pandemin har de fysiska upplevelserna nästan helt uteblivit. Utan impulserna vi får av att vara i samma rum skapar vi våra uppfattningar om världen omkring oss baserat på det vi får genom skärmen. Åsikter och fakta flyter ihop samtidigt som något saknas. Jag spår att man inte vet vad man har förrän man förlorat det och att nu är trycket stort för att vi ska få mötas igen. Frågan för politiken är och blir – hur ska det gå till och under vilka förutsättningar?

Äntligen har vi vårt nya namn på plats! Jag ser fram emot att tillsammans med er fylla det med innehåll, utveckling och fler fackliga framgångar! Om du känner någon som borde vara medlem men som av någon anledning ännu inte blivit det – fråga om det inte är dags! Det är nu vi organiserar oss för en bättre framtid för fler.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

Sören Vilks

PÅ OMSLAGET: **MÅSEN, UPPSALA STADSTEATER**
FOTO: **SÖREN VILKS**

Fackförbundet Scen och Films tidning

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Scen & Films medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus.** Chefredaktör: **Magdalena Boman.**
Layout: **Magdalena Boman.**
Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt, Peter Rehnfeldt.**
Redaktionskommitté: **Jörgen Bergmark, Franz Edward Cedrins, Måns Clausen, Petter Eriksson, Eleonor Fahlén, Bengt Fröderberg, Mikael Horned, Minna Krook, Aleksa Lundberg, Julia Reinhard, Mika Romanus.**

Scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Scen och Film, Box 127 10, 112 94 Stockholm.
e-post: magdalena@mboman.se,
webbsida: www.scenfilm.se
Besöksadress: Kaplansbacken 2A.
Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.
Annonser: **SB-Media AB,** Anders Jeppsson Tel: 08-545 160 76.
e-post: anders@sb-media.se
Tryck: **DanagårdLitho,** Ödeshög 2021.
Repro: **Cicero Tryck och media.**
ISSN 2001-5518
Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter
Pdf på tidningen finns på Tidningen Scen & films hemsida: Scenfilm.se

Innehåll nr 2-2021

4 MÅNADENS BILD
Sara Sjögren, rekvisitör och scenograf inom film.

7 SKRIANDE BEHOV AV ÖKAT KRISSTÖD
Kulturrådet efterlyser mer pengar för att klara av branschens behov.

10 INTERVJU: GUNILLA RÖÖR
Röör vill bli en närvarande chef.

14 IPSHITA UPPTÄCKTE BARNTEATERN I SVERIGE
Nu längtar hon efter gränsöverskridande samarbeten.

18 THOMAS KLIPPER TILL
Filmklipparen Thomas jobbar med en dold konstform.

24 UPPSKJUTNA FÖRESTÄLLNINGAR FÖRSVÅRAR INTRÄDE PÅ SCENEN.
Nyexaminerade hamnar i bakvattnet.

29 KRÖNIKA: ALFRED TOBIASSON
Vi måste våga vara obekväma!

30 CIRKUSEN I NYTT LJUS MED FOLIE OCH BUBBLOR
Doktoranden Marie-Andrée Robitaille tolkar cirkuskonsten.

34 MARTINS VASSA KLIPP ROAR ALLT FLER

Nästa nummer kommer den 6 mars
Presstopp den 14 februari

14 Ipshita Rajesh. Foto: Bengt Wanselius.

18 Filmklippare Thomas Lagerman.
Foto: Kristian Pohl.

30 Marie-Andrée Robitaille. Foto: Einar Kling Odencrants.

34 Musikalartisten Martin Redhe Nord.
Foto: Micke Lundström.

Övriga bilder i tidningen: sid 6: Josef Persson, sid 6: Matilda Rahm,
sid 8: Märta Thisner, sid 29: Magnus Stenberg.

Ett rum med kontraster

Privat

Namn: Sara Sjögren.
Ålder: 38 år.
Yrke: Rekvisitör, scenograf.
Det bästa med ditt yrke: Att få skapa magiska världar, tillsammans med alla övriga Art department-kollegor, där alla sliter med allt de har för att få ihop olika produktioner.
Aktuell i: *Så mycket bättre*.
Kulturupplevelse som inspirerar: *Pussy Riot* på Dramaten för flera år sedan, var bland det bästa jag sett. Magisk scenografi av Ulla Kassius. Det handlar så mycket om vad man kan göra på liten yta och att skapa alla möjliga miljöer via en vägg.

På jakt efter en location inför inspelningen av *Glada hälsningar från Missånger träsk* fick Sara Sjögren tillfälle att gå in i ett mycket speciellt hus i den lilla byn Harads utanför Boden. Det mest magiska hus hon någonsin fått komma in i, menar Sara.

– Att betrakta den här bilden är som att gå in i en liten film. Det här rummet var så speciellt och väcker ens fantasi, nästan som om du vill avstå från att veta vad som försigår där, säger Sara.

Det är färgmässigt sammanhållet. Sängen perfekt bäddad, dagligen placeras den strängt avhållsamma dockan på samma plats på bädden, som om den håller ett vakande öga över vad som får hända i rummet. Ovanför sängen kontrasterar det nakna måleriet med bara bröst och kroppar.

Paret som bodde i huset var samlare. Varenda rum innehöll en specifik samling. I ett rum fanns det bara klockor, i ett annat bara kopparkärl. Köket var belamrat endast med finskt porslin och i ett rum fanns bara gamla pipor.

– Tyvärr valde vi inte huset som inspelningsplats. Det passade inte vår huvudkaraktär. När vi väl hade börjat filma såldes huset med allt sitt innehåll av det äldre paret. Jag hoppas att någon museimänniska eller någon samlare tog hand om allt.

Vad som hände paret efter försäljningen vet inte Sara. Varför de övergav sina livslånga samlingar och vilka beslut de tog då är oklart.

– Men det är sådana här världar jag vill skapa. Och att de finns på riktigt är fantastiskt. Wes Anderson är en av mina stora inspiratörer. Och bilden går i samma knasiga och vridna bildtradition som hans. Det är just den här touchen jag går igång på. Så här skulle jag vilja göra film, varje dag!

MAGDALENA BOMAN

Sara Sjögren

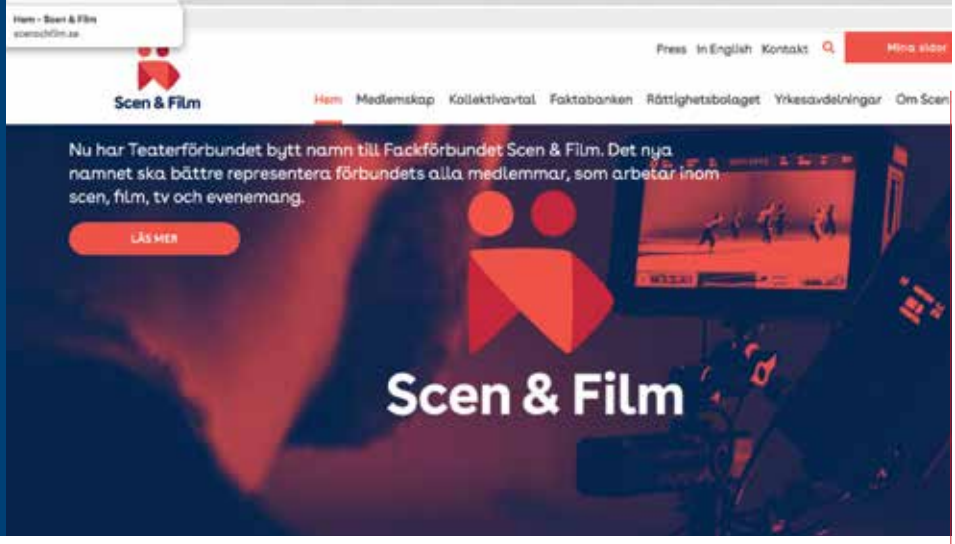

Scen & films grafiska profil speglar förbundets bredd

Fackförbundet Scen & Film har inte bara ett nytt namn. Nya logotyper, färger, typsnitt och form ska spegla förbundets budskap och värderingar.

Efter senaste förbundsmötet startade arbetet med att ta fram den nya grafiska profilen. Då hade det nya namnet beslutats och värdeord, tilltal samt uttryck var förankrade i organisationen. Tillsammans med företaget OTW började Fackförbundet Scen & Films arbetsgrupp diskutera hur gestaltning och grafisk profil skulle göras om.

– För mig handlar det om att lyssna och komma med idéer, sedan presentera dem och justera formgivningen tills man är överens, säger Kristian Strand, designchef på OTW, en av dem som medverkat i processen.

Logotypen är kanske mest uppseendeväckande bland de grafiska delar som fått nytt utseende. Meningen är att den ska vara tydlig och samtidigt förknippas med en omfångsrik organisation.

I sin enkelhet kan den ge associationer till många olika saker. Det går att se två personer som interagerar eller rår om varandra, liksom en kamera, en ridå, scenbelysning och symboler för play, säger Kristian Strand.

Det svåraste med att ta fram en ny form är att samtidigt blicka både framåt och bakåt, och inte tappa bort vare sig historia eller framtid. Formen ska också kunna användas länge, även när omvärlden förändras snabbt och oförutsägbart.

– Bland det roligaste är att förbundets representanter varit involverade i processen. De har hela tiden kommit med feedback och kommentarer som lett det kreativa arbetet framåt. Det ser vi resultatet av nu, säger Kristian Strand.

På förbundets webbplats är förändringarna i formen redan genomförda. Steg för steg sker det nu även med informations- och kontorsmaterial och i alla sammanhang där Fackförbundet Scen & Film syns och medverkar.

PETER REHNFELDT

Fråga i förra numret:
Har du haft en coronaanpassad kulturupplevelse?

Ja 70 %

Nej 30 %

Har du fått avtal med klausuler du häpnat över?

*Svara **Ja** eller **Nej** på: www.teaterforbundet.se eller www.scenfilm.se*

BAROMETERN

Har du fått avtal med klausuler som du häpnat över?

"Ja, varför ska försäkringsbolag behöva veta allt om dina sjukdomar"

Jörgen Bergmark, filmregissör:

– Ja, jag har häpnat över att nyckelpersoner vid en filmproduktion måste redovisa hela sin sjukdomshistoria, de ska redovisa allt de sökt hjälp för inom vården. Varenda besvär, allt från mentala tillstånd, till veneriska sjukdomar och små detaljer som munherpes, bara för att försäkringsbolaget bakom inspelningen kräver det. Varför ska arbetsgivare och försäkringsbolag skaffa sig information som möjligen kan användas till något annat? De behöver väl inte veta om du har haft återkommande urinvägsinfektioner eller sömnbesvär.

"Ja, ett bolag ville ha uppgifter om ras, religion och etniskt ursprung"

Jessica Liander, scripta:

– Ja, men då har jag inte skrivit på kontraktet. Jag fick ett importerat kontrakt för ett projekt för en strömningstjänst där bolaget ville ha rätt att inte bara samla in och behandla alla vanliga personuppgifter utan också få rätten att samla in och behandla känsliga personuppgifter om ras och etniskt ursprung, hälsoinformation, religiös och politisk uppfattning, facklig tillhörighet med mera. Detta rörde både mig, mina anhöriga och närstående. Helt bisarrt.

"Jo, men jag får numera god hjälp av min agent"

Cilla Thorell, skådespelare:

– Jo, men jag har numera lyckan att ha en agent, det gör att jag inte behöver ha med det att göra. Nu senast fick jag en lunta med sidor. Men det var framför allt att de ville att jag enbart skulle stå till produktionens förfogande i tre månader, trots att jag bara hade några enstaka filmdagar. De ville inte ha med något om att teatern där jag jobbar skulle ha företräde. Det gick inte att ändra. Men jag fick en muntlig överenskommelse om att de skulle ta hänsyn till mina speldagar. Faktum är att det alltid har löst sig i praktiken.

Skriande behov av ökat krisstöd

Tre miljarder kronor. Så stor var summan som 2 900 sökande begärde ur årets första utlysning av krisstöd till kulturen. Men bara 620 miljoner kronor finns att fördela.

Det totala beloppet som fram till den 5 mars, söktes i kategorin Krisstöd för särskilda behov var fem gånger högre än vad Kulturrådet har att fördela.

Andra ansökningsperioden stängde den 18 mars och gäller kompensation för inställda och uppskjutna evenemang. Här hade antalet ansökningar från alla områden istället minskat i antal. Ett undantag är scenkonsten som ligger på ungefär samma nivå som i höstas. Totalt inkom 1 300 ansökningar. Att just scenkonstområdet ligger på en relativt oförändrad nivå tror Kulturrådets generaldirektör Kajsa Ravin beror på branschens långa ledtider:

– Det kan vara så att det framför allt rör sig om större produktioner som har lång planeringshorisont och som hade verksamhet planerad, säger hon till Scen & film.

Kajsa Ravin ser flera tecken på att kulturbranschen inte mår bra just nu.

– Eftersom ingen kan svara på när öppnandet av samhället och kulturverksamheterna kan ske är osäkerheten stor i sektorn. Jag får återkommande rapporter om oro, psykisk ohälsa och att många nu lämnar branschen.

I en debattartikel som nyligen publicerades i Dagens Nyheter efterlyste Kulturrådet mer pengar av regeringen för att klara uppdraget.

Handlar det om några särskilda ändamål?

– Vilka krisstöd som behövs ytterligare är svårt att bedöma, men vi lyfte framför allt behovet av medel till det fria kulturlivets verksamheter samt till internationellt samarbete.

Beslut om fördelningen av de nya krisstöden fattas under april och betalas ut under maj månad.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Välbesökta samtal om representation

Över 650 personer deltog i det digitala seminariet Vems blick? Vems berättelse? den 8 mars.

– Responsen har varit fantastisk, säger skådespelaren och manusförfattaren Sara Zommorodi som suttit i arbets- och referensgruppen för kunskapsmötet.

Sara Zommorodi är överväldigad av den positiva responsen. I fyra dagar har hon inte gjort annat än svarat på mejl och sms om det eftersnack som hon och kollegan Anna Sise (aktuell i SVT:s *Tunna blå linjen*) modererade på nya mötesappen Clubhouse efter seminariet *Vems blick? Vems berättelse?*

– Flera hundra kom och gick under kvällen. Vi höll på i över tre och en halv timme. I publiken fanns allt från politiska makthavare till film- och tv-chefer som lyssnade, berättar hon upprymt.

Frågor som diskuterades under kvällen var bland annat vikten av att tänka representation i alla led, från distributör till skådespelare. Och att lyssna på målgruppen för att nå verkliga resultat och en förändring.

Vems blick? Vems berättelse? arrangerades den 8 mars som uppföljande seminarium till ett tidigare på samma tema 2019. Det första mötet ritade kartan över problemområdet. Ambitionen denna gång var att ge konkreta verktyg för att på riktigt förbättra inkludering och representation i film- och tv-branschen. Här ligger Sverige efter internationellt, både sett till hur det ser ut framför och bakom kameran, konstaterar Sara Zommorodi som också står bakom filmnätverket POC SWEDEN, en Facebookgrupp. Om svensk film ska bli en angelägenhet för fler måste det ske en förändring på området nu, säger hon.

Att intresset för årets seminarium var så stort tror Sara Zommorodi beror på att tiden är mogen för frågorna och att branschen därför är i behov av en rejäl kunskapsinjektion.

– Folk börjar förstå att de här processerna verkligen behöver verktyg och resurser. Att lyssna på dem du ska gestalta och berätta om är ju också A och O i förändringsarbete. Den här gången har branschorganisationerna bjudit in oss representanter och gett oss resurser. Ingredienser som bäddar för en bra förändringsstruktur.

Varför tror du att uppvaknandet sker så tydligt just nu?

– Det finns ett kollektivt medvetande om strukturer, vilket gör att det har uppstått en våg som påskyndar förändringsarbetet. Vi lever också i en pandemi som belyser hur ojämlika strukturerna är och hur bristen på representation ser ut, där Black lives matter-rörelsen har varit otroligt betydelsefull för samtiden.

– Samtidigt har vi en svensk publik som alltmer vänder sig till internationell film och tv, streamingkanaler där utbudet och representationen ligger på en helt annan nivå och där man undviker stereotyper och klichéer. Därmed riskerar publiken att försvinna bort från den svenska arenan, så det här är frågor som inte bara är viktiga ur ett konstnärligt perspektiv utan också ur ett demokratiskt: Det handlar i slutändan om vem i publiken som blir representerad hur.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Vems blick? Vems berättelse arrangerades av Film &tv-producenterna, SF Studios, Svenska filminstitutet och Fackförbundet Scen och Film, med stöd av och i samarbete med #skådespelerskorsomrasifieras och #tystnadtagning. Samtalet går att se på www.scenochfilm.se

Stöd till egenföretagare utvidgas

Fler kulturarbetare med eget företag nu kan få kompensation för förlorade inkomster till följd av coronapandemin.

Många som arbetar med kultur, och har egna företag, kämpar idag för att inte behöva lägga ner sina verksamheter. De olika krisstöd som regeringen presenterat det senaste året har gett vissa förhoppningar. Men krav på bolagsformer och tidigare intäkter gör att långt ifrån alla kunnat ta del av stöden.

Nyligen kom det dock besked som är positiva för vissa som hittills inte uppfyllt villkoren för ersättning: Först att enskilda näringsidkare och även handelsbolag omfattas av omsättningsstödet. Sedan att stödperioden för alla typer av bolag förlängs ytterligare till och med juni 2021. Möjligheten att korttidspermittera förlängs också en månad.

– De som har fått arbetslöshetsersättning under den period som ansökan avser kommer att kunna ta del av stödet. Liksom de som har varit föräldralediga eller sjukskrivna under referensperioden, det vill säga 2019, meddelade näringsminister Ibrahim Baylan vid en tidigare presskonferens.

Det betyder att fler som haft en lägre inkomst året före pandemin får en ny chans till att få stöd under våren.

– Omsättningskravet sänks till 180 000 kronor från och med stödperioden november/december 2020. Detta görs för att fler enskilda näringsidkare ska kunna ta del av stödet, sa Ibrahim Baylan.

Fackförbundet Scen & Film ser positivt på att regeringen fortsätter med att förändra stöden, men arbetar samtidigt för att regeringens insatser ska anpassas ännu mer till kulturområdet och dess särskilda förutsättningar. Ansökan om omsättningsstöd för enskilda näringsidkare görs till Boverket och handläggs av länsstyrelserna.

Ansökan om omställningsstöd för företag görs till Skatteverket.

Senaste datum för ansökan om stödperioden augusti 2020–februari 2021 är den 30 april.

PETER REHNFELDT

- Ungefär var fjärde av fackförbundets cirka 8 800 medlemmar är yrkesverksamma som egenföretagare.
- Den vanligaste företagsformen är enskild firma. Många medlemmar är också kombinatörer som får inkomster både genom sina företag och som anställda.
- Omkring 85 procent av medlemmarna med företag beräknas ha förlorat inkomster under pandemin.

HALLÅ DÄR...

Fortsatt modig scenkonst på Region Väst

Hallå där Nadja Hjorton, du är ny som konstnärlig chef på Regionteater Väst. Vad händer nu?

– Vi har tre föreställningar som är igång. Trots pandemins utmaningar har vi lyckats hålla i gång vår verksamhet eftersom vårt uppdrag är mot skolor. Vi planerar framåt och har spännande produktioner på gång. Just nu har vi även ett open call för skådespelare och en dramaturg.

Hur kom det sig att du tackade ja till uppdraget?

– Jag har frilansat i tio år och arbetat brett, som koreograf, dansare och regissör, och ville samla min verksamhet. Dessutom är jag intresserad av att tänka i termer av organisation och ser fram emot att jobba mer övergripande och kuratoriskt. Sedan länge har jag också haft ett gott öga till Regionteater Väst som är en modig och spännande institution. Det är lyxigt med en teater som med sina unika kommunavtal för scenkonst når ut till väldigt många barn i regionen. Det finns otroligt mycket kompetens på Regionteater Väst så mitt uppdrag känns väldigt, väldigt kul.

Berätta om dina visioner?

– Mitt mål är att Regionteater Väst ska fortsätta att skapa modig scenkonst för många barn och vara en tydlig och inkluderande röst i branschen. Jag vill att olika typer av konstnärer kommer och jobbar hos oss så att vår publik kan få möta en mångfald av röster, scenkonstuttryck och berättelser. Jag vill också att vår publik ska få syn på allt arbete på teatern, visa på olika funktioner och de processer som pågår. I min vision ingår även att få till internationella såväl som nationella samarbeten. Jag vill att verksamheten ska vara lite härligt spretig med influenser från flera konstformer.

Vilka är de största utmaningarna?

– Jag menar att hela scenkonsten överlag måste arbeta mer med representation och klass. Det finns också mycket mer att göra i kölvattnet efter metoo. En utmaning i pandemins spår är att den ökade digitaliseringen och krav på effektivisering kan hota livemötet med publiken. Men jag hoppas istället att vi kommer att uppdatera konstens värde och se hur den öppnar nya tankebanor och berikar människors liv. Men då gäller det att veta vad vi håller på med.

GERTRUD DAHLBERG

Ny skrivelse tar helhetsgrepp om konstnärers villkor

Vad har regeringen gjort, och planerar att göra, för att stärka konstnärers villkor? Det framgår i en skrivelse som överlämnades till riksdagen den 23 mars.

Den drygt 160 sidor långa *Politik för konstnärers villkor* tar upp en rad olika områden – bildkonst, musik, scenkonst och olika aspekter som rekrytering, konstnärlig frihet och ekonomiska villkor.

På den sista punkten konstaterar regeringen att varken socialförsäkringen eller arbetslöshetsförsäkringen är anpassade till dagens arbetsmarknad med olika anställnings- och uppdragsformer.

Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen är under beredning.

För socialförsäkringen har en utredning tillsatts för att föreslå hur företagares trygghetssystem kan bli tydligare, enklare och mer förutsägbart. Uppdraget ska redovisas den 15 december i år.

– Det är bra att regeringen tar ett helhetsgrepp om konstnärspolitiken. Men det viktiga är att man följer upp de här frågorna så det verkligen blir skillnad för våra medlemmar. Problemen med arbetslöshetsförsäkringen och trygghetssystemet har vi vetat om länge. Jag hade önskat mig tydligare skrivningar och ökade satsningar för att skapa en större trygghet. Men det är även budgetfrågor och det återstår att se om regeringen lever upp till sina föresatser och följer upp skrivelsen budgetmässigt, säger Mika Romanus, förbundsdirektör för Fackförbundet Scen & Film.

En särskild utredare tillsattes också under våren för att kartlägga pandemins konsekvenser för kultursektorn och föreslå insatser som kan bidra till återhämtning.

– Det krävs en tydlig plan för hur kulturens lokaler och spelplatser ska kunna öppnas för publiken framöver och hur återgången till arbete ska se ut för de många frilansare som stått utan arbete under lång tid. Vi har förlorat kompetens och konstnärskap under pandemin, och det har varit ett extremt tufft år för många medlemmar. Extrapengarna har delvis kunnat dämpa smällen, men det krävs nya krisstöd, säger Mika Romanus.

KAJSA OLSSON

Låt förbundet se över dina kontrakt

Krångliga kontrakt blir allt vanligare. För frilansande filmarbetare kan det bli svårt att tyda produktionsbolagens juridiska snårigheter då kontrakten ofta är skrivna på engelska. Egenföretagare måste se upp.

– Det skapar en maktobalans där frilansaren hamnar i underläge, säger Celia Englund, jurist och ombudsman på Fackförbundet Scen & Film.

I dag får både uppdragstagare och arbetstagare i filmbranschen ofta dokument på 10–15 sidor när de ska teckna kontrakt med ett produktionsbolag. Och många svenska bolag väljer numera att skicka omfattande kontrakt författade på engelska med långa och svårtydda meningar.

Inte nog med att dokumenten är mycket omfångsrika. Vanligtvis innehåller de också juridiska termer som är svåra att översätta och förstå utifrån svenska lagar.

– Personer som är anställda är skyddade av kollektivavtal och har därigenom försäkringar. Men för uppdragstagare råder fri avtalsrätt och det gäller verkligen att förstå vad man skriver under, säger Celia Englund, jurist och ombudsman på Fackförbundet Scen och Film.

Hennes råd är att skicka in kontrakt för granskning till förbundets förhandlingsavdelning.

– Vi kan hjälpa till med tolkningar och kan föreslå strykningar och förtydliganden. Men det är viktigt att frilansare inom film själva försöker sätta sig in och förstå kontrakten för att kunna få till stånd långsiktiga förändringar, påpekar hon.

Celia Englund uppmanar också att alla uppdragstagare att teckna försäkringar som täcker eventuella skador och olycksfall i arbetet.

Hon menar att kontrakten många gånger innehåller klausuler som inte är särskilt relevanta eller som är väldigt långtgående. Till exempel att ta emot mutor och att brott mot sekretessklausulen kan innebära att uppdragstagaren får betala både vite och skadestånd.

Dessutom försäkrar sig ofta produktionsbolagen om rätten att kunna säga upp kontraktet.

– Det är oskäligt och leder till en maktobalans där frilansaren hamnar underst. Båda parter ska ha rätt till samma villkor, poängterar hon.

Oavsett om produktionsbolagen har en utländsk koppling eller inte vore det rimligt att kontrakten upprättades på svenska, menar hon.

– Jag önskar att så många som möjligt trycker på och kräver detta. Det skulle leda till en en förändring, säger Celia Englund.

GERTRUD DAHLBERG

Röör vill satsa på musikteater i Norrbotten

I juni tillträder Gunilla Röör som chef för landets äldsta länsteater.
– Min första reaktion var att det rörde sig om ett missförstånd, säger hon om det nya jobbet på Norrbottensteatern, 90 mil från hemmet i Hägersten.

Gunilla Röör
Aktuell med: *Broarna i Madison County* (regi) med uppskjuten premiär på Norrbottensteatern våren 2022.
Född: 1959 i Bromma, bor i Hägersten.
Utbildning: Teaterhögskolan i Stockholm (examen 1986).
Teaterroller i urval: På Kulturhuset Stadsteatern med titelrollen i *Rickard III* (2007), *Den smala vägen* (2008,) monologen *Gertrude Stein* (2011), *Bortförd vid midnatt*, (2017) *Par i narrar* (2019, manus och regi: Gunilla Röör och Per Sandberg).
Filmer i urval: Suzanne Ostens *Livsfarlig film* (1988), *Freud flyttar hemifrån* (1992), *Sommaren*(1995). Komedier som *Yrrol - en kolossalt genomtänkt film* (1994) och *Gossip* (2000). På 90-talet var hon också en del av Lorrygänget.
Priser och utmärkelser i urval: Guldbaggen för bästa kvinnliga huvudroll (*Freud flyttar hemifrån* och *Sommaren*), Svenska Teaterkritikers förenings teaterpris för *Den smala vägen* och *Charlotte Löwensköld*, och kungliga medaljen Litteris et Artibus (2020).
Övrigt: Adjungerad professor i scenisk gestaltning med inriktning mot filmskådespeleri vid konstnärliga fakulteten vid Göteborgs universitet (2007–2014).

Mitt i en ofrivillig jobbpaus dök ett envist och okänt nummer upp på Gunilla Röörs mobil. När hon slutligen svarade visade det sig vara en rekryteringsbyrå. Ville hon bli chef för Norrbottensteatern?

– Min första reaktion var att det rörde sig om ett missförstånd, säger hon ödmjukt när vi ses i Stockholm med kaffetermos och mamelucker i snöglopp på Mariatorget.

Gunilla Röör tvekade först men anmodades att sova på saken. Det gjorde hon inte. Istället låg hon vaken hela natten och vägde fördelar mot nackdelar. Det gångna pandemiåret med inställda skådespelaruppdrag i såväl Benke Rydmans *Bruset* som Frida Röhls uppsättning av Alejandro Leiva Wengers *Pappas födelsedag* bidrog till beslutet.

Under anställningsintervjuerna fick hon flera gånger frågan om det praktiska: kunde hon verkligen tänka sig att bo i Luleå också? För Gunilla Röörs del var det en förutsättning.

– Det jag själv uppskattar mest med ledarskap är en närvarande teaterchef. Det vill jag själv försöka bli.

Att finnas där på heltid tycker hon är viktigt för att lära känna platsens själ, men också för att ta ansvar fullt ut.

– Om jag ska kunna fördjupa mina idéer behöver jag kunna trakten, människorna. Jag vill bli inspirerad av dem som bor där – och hoppas att jag kan inspirera tillbaka.

– Jag tycker också det är viktigt att den med ett övergripande ansvar alltid är på plats om något händer. Det är ingenting du kan sköta med en hand från Stockholm.

Att för första gången i sitt liv tacka ja till ett chefsjobb är samtidigt något Gunilla Röör har stor respekt för. Hon inser att hon kommer att behöva uppbackning med ekonomi och budget, men hoppas kunna bidra med sin erfarenhet av konstnärliga processer och att vara inlyssnande.

Trots sin erfarenhet av arbetsledning som regissör och professor på Högskolan för scen och musik i Göteborg är hon orolig för att personalen ska bli besviken på henne.

– Kanske för att jag själv har varit med om att komma med förslag och sedan inte bli hörsammad av chefer.

Magdalena Boman

– Jag hoppas att jag ska komma ihåg hur det är att vara sårbar som skådespelare, även om jag såklart också kommer att behöva fatta tuffa beslut ibland, säger hon.

Än så länge har det mer varit ett slags smekmånad på teatern. Under våren har hon gått parallellt med avgående teaterchefen Mats Pontén, en inskolningsprocess som Gunilla Röör beskriver som ”learning by doing”.

– Det är så jag lärt mig allt som skådespelare, konstaterar hon pragmatiskt.

Den gångna höstens regiuppdrag med *Broarna i Madison County* (vars premiär har skjutits upp till våren 2022) beskriver hon också som en lyckosam mjukstart med personalen.

– Jag har fått ett fantastiskt mottagande och mötts av väldigt mycket värme. Jag har känt ro i det här arbetet, vilket jag inte har upplevt på många många år!

Visioner om en framtida repertoar är redan i full gång. Här finns flera spännande nyheter, däribland en pjäsbeställning av författaren Karin Smirnoff och en dramatisering av Nobelpristagaren Olga Tokarczuks *Styr din plog över de dödas ben*. Därtill en ny uppsättning för Ung scen norr av Carl Olof Berg som bygger på politiska tal barnen själva ska få skriva.

Parallellt med nybeställda pjäser vill Gunilla Röör fortsatt lyfta Norrbottensteatern som musikteater. Förhoppningen är att göra en ny stor uppsättning med berättelser från Norrbotten framöver, liksom att spela en och annan klassiker. Därtill vill hon fördjupa det samarbete som redan finns med Teaterhögskolan i Luleå.

– Det är viktigast av allt, så det talar vi om redan nu, säger hon.

En roll i ledarskapet som hon känner sig mer främmande för är representation.

– Hittills har jag bara behövt representera mig själv. Nu ska jag plötsligt representera hela Norrbottensteatern! Kanske måste jag sila snacket och sy upp en klänning nu, säger hon med ett gapflabb.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Richard Asker fick ett uppdrag för skapande skola i Vellinge kommun. Plötsligt hävde kommunen avtalet. Han erbjöds endast en symbolisk summa. Men efter en rättstvist har Richard nu fått rätt till ersättning genom förlikning.

SpaceTimeLab

Scenkonstnär fick ersättning efter mål i domstol

Att arbeta med kultur är ibland att kämpa. För villkor och för rättigheter. Många kulturarbetare riskerar att hamna i situationer där de förväntas jobba gratis eller att deras insatser värderas lågt.

För Richard Asker inträffade just det förra året. Han har varit verksam som skådespelare och regissör i mer än 25 år och är van vid att både arbeta som anställd och att fakturera.

– I slutet av 2019 blev jag kontaktad av Centrum för dramatik med förfrågan om att starta ett projekt på en skola i Vellinge kommun. Vi skulle sätta upp en föreställning med superhjältar tillsammans med elever med särskilda behov och deras lärare, berättar Richard Asker.

Han följde rutiner från tidigare projekt. Tillsammans med skolan och Centrum för dramatik togs idé och projektplan fram. En ansökan om ekonomiskt stöd skickades till Kulturrådet, som godkändes – vilket gav klartecken till att projektet kunde starta.

– I ett sånt här arbete är det viktigt att lärarna är engagerade i hela processen. De ska göra en stor del av jobbet med eleverna så att de känner trygghet och anknytning, medan jag gör ett inledande arbete med research, manus, riktlinjer och idéer. Sedan bidrar jag med punktinsatser där det behövs, säger Richard Asker.

Ett antal möten hölls där föreställningen presenterades och diskuterades för att ge tydliga förutsättningar för projektet.

– I början av juni spikade vi föreställningsdatum. Och jag jobbade vidare medan jag inväntade skolans planering för att lägga in datum för workshops och repetitioner under hösten, säger Richard Asker.

Dagarna före midsommar fick han ett meddelande från skolan om att hans medverkan inte längre var aktuell. Istället ville de gå vidare med en annan person med särskild specialpedagogisk kunskap. Han erbjöds 5 000 kronor – en spottstyver för den tid han lagt ned på jobbet. Det var långt mindre än projektets totala omfattning och de 100 000 kronor som parterna var överens om att han skulle få.

– Jag kontaktade Fackförbundet Scen & Film. Juristerna menade att det sannolikt handlade om ett avtalsbrott och LO-TCO rättsskydd kopplades in, berättar Richard Asker.

Eftersom såväl Centrum för dramatik, den kommunala skolan och Kulturrådet hade del i projektet var omständigheterna extra komplicerade.

– En stämningsansökan lämnades in till tingsrätten. Det fanns bra med dokumentation och inget motsade att pjäsen skulle sättas upp eller att det belopp vi kommit överens om inte skulle gälla, säger Richard Asker.

Det är besvärligt att behöva gå in i en rättslig process för att hävda sin rätt, så även i detta fall och Richard hade en del oro och funderingar.

– I efterhand kan jag tycka att projektet var dåligt förankrat på skolan i jämförelse med andra liknande projekt jag genomfört. De verkade oförberedda och överraskade av att ha fått projektbidraget, säger Richard Asker.

Under hösten kom ett förlikningsbud i ärendet. Men både Richard och det juridiska ombudet Jessica Berlin, vid LO-TCO rättskydd tyckte att budet var för lågt och de valde att låta processen gå vidare.

– Vid andra domstolsförhandlingen i mars kom vi överens om en förlikning. Jag fick full ersättning för det arbete jag gjorde och lite till, även om mycket tid och energi gått åt till själva processen, säger Richard Asker.

Genom hans medlemskap i Fackförbundet Scen & Film gick det att stämma kommunen. Han fick tillgång till juridiskt stöd, och försäkrades om att förbundet skulle stå för de kostnader en rättsprocess kan medföra. Något som annars kan slå mycket hårt mot den privata ekonomin. Richard Asker tycker det är viktigt att berätta om vad som hände och poängterar vikten av att ha någon form av avtal på plats redan när ett samarbete inleds med en projektansökan.

– Varken jag eller Centrum för dramatik var beredda på att den här situationen kunde uppstå, vilket manar till eftertanke. Inom kulturområdet är det ju vanligt att man jobbar ideellt för att få ett projekt på fötter eftersom resurserna ofta är knappa och osäkra. Men att inte få betalt för nedlagt arbete som konsult till en stor kommun är oacceptabelt. Det skulle knappast hända en jurist eller arkitekt.

– Nu vill jag sätta punkt för det här och blicka framåt mot en tid då teatrarna kan öppna på nytt. Jag väntar tålmodigt på att få komma ut och spela två produktioner jag arbetat med under det gångna året, säger Richard Asker.

PETER REHNFELDT

70-tal teatrar ockuperas i Frankrike

Ett 70-tal teatrar i Frankrike har ockuperats under våren. Kulturarbetarna vill ha starkare ekonomiskt stöd, och kräver att scenerna snarast öppnas med covidsäkra förhållanden.

I början av mars gick en grupp scenarbetare in på den stängda Odéon Théâtre de l'Europe i Paris, en av Frankrikes nationella scener. Sedan dess har ett 40-tal personer avlöst varandra i entréhallen. Joachim Salinger, skådespelare och ombud för facket SFA-CGT, har regelbundet sovit i byggnaden.

– Odéon har ett symbolvärde eftersom den har varit ockuperad flera gånger redan, exempelvis 1968, säger han.

Kulturarbetare i andra delar av landet har följt efter. Sedan i slutet av mars är ett 70-tal franska teatrar ockuperade.

– Situationen är ohållbar, eftersom det i stort sett har varit omöjligt att arbeta sedan ett år tillbaka. Jag har flera kollegor som är djupt deprimerade, säger skådespelaren Jean-Maximilien Sobocinski, som deltar i ockupationen av teatern Sebastopol i Lille.

Franska kulturarbetare får a-kassa om de har arbetat 507 timmar under de senaste 365 dagarna. Förra året beslutade regeringen att ge dem ett "vitt år", vilket betyder att de fortsätter att få ersättning trots utblivet jobb under pandemin. Ett av ockupanternas krav är att rätten förlängs även till hösten. Ett annat är att studenter, nyutexaminerade och personer som jobbar inom områden som är beroende av att teatrarna är öppna, också ska få hjälp.

Ockupanterna är också kritiska till att kulturinstitutionerna förblir stängda under krisen, eftersom de anser att det inte är mer riskfyllt att gå på museer och teatrar än att shoppa i butiker.

– Vi vill framförallt att regeringen upprättar en tydlig finansiell plan för att även mindre kompanier ska överleva krisen, säger Jean-Maximilien Sobocinski.

Kulturministern Roselyne Bachelot har kritiserat proteströrelsen. Hon hävdar att den franska kulturen får mer stöd än i andra länder. Hon är också orolig för att kulturarbetarna ska vandalisera historiska byggnader.

Joachim Salinger tycker att påståendet är märkligt.

– Vi värnar om teatrarna. De är ju våra arbetsredskap!

Ockupanterna av Odéon har hängt upp banderoller på fasaden, och varje eftermiddag genomförs ett stormöte på torget framför. Joachim Salinger förklarar att de följer alla regler, och att demonstrationerna är godkända av polisen.

ANNA TRENNING-HIMMELSBACH

Gemensam fackklubb på Musikalliansen

En ny fackklubb har bildats på Musikalliansen. Tillsammans kan medlemmarna, trots olika yrkesinriktningar, nu behandla gemensamma frågor om anställningar och villkor.

Coronapandemin har skakat om tillvaron för landets frilansande kulturarbetare. Även för de 167 musiker som är anställda i Musikalliansen. Verksamheten har varit stabil länge, men genom pandemin ökade alliansens kostnader kraftigt. Ett tag fanns det risk för uppsägningar. Men utökat statligt stöd har för tillfället tagit bort det hotet.

– I och med allt som hänt det senaste året uppstod många frågor. Vi var flera som såg fördelar med att bilda en fackklubb för att gemensamt kunna ta tag i dem, säger Michael Axelsson, operasångare och ledamot i den nya styrelsen.

Än så länge har ett antal klubbmöten hållits för att besluta om stadgar och för att förbereda det fortsatta arbetet. Bland annat ska roller och uppgifter fördelas bland medlemmarna.

– Sedan kommer vi att fånga upp aktuella frågor. I en förlängning ser vi ett behov av att titta på hur anställningsformen bättre ska fungera för de av våra medlemmar som har en bakgrund inom både musik och annan scenkonst, säger Michael Axelsson.

Under pandemin har Musikalliansen periodvis öppnat för sina anställda att ta andra typer av uppdrag. Normalt tillåter man väldigt sällan andra uppdrag än rena musik- eller musikteateruppdrag.

– Vi kommer säkert också att diskutera frågor omställningar och karriärsväxling, då det snabbt kom fram flera frågor som har med det att göra när pandemin började få effekter, säger Michael Axelsson.

De anställda är sångare, musikalartister, instrumentalister och dirigenter. Genom alliansen får de en lön när de befinner sig mellan sina frilansuppdrag. Verksamheten ägs av parterna och finansieras med statligt stöd genom Kulturrådet, som också står bakom Teateralliansen och Dansalliansen.

– Jag tycker vi fått bra stöd för att starta fackklubben. Min förhoppning framöver är vi kan förbättra Musikalliansen ytterligare, även om den redan idag verkligen är helt fantastisk på de allra flesta sätt, säger Michael Axelsson.

PETER REHNFELDT

Ipshita fann sin inre clown på svensk barnteater

Med en akademisk examen i dansantropologi hamnade Ipshita Rajesh i Stockholm.

Här upptäckte hon hur scenkonst kan spelas exklusivt för barn, något hon inte hade sett hemma i Indien.

Nu drömmer hon om gränsöverskridande samarbeten.

Bengt Wanselius

Mitt i pandemin fick scenkonstnären Ipshita Rajesh en visstidsanställning som skådespelare. Sedan augusti 2020 jobbar hon på Pantomimteatern i Stockholm.

När vi hörs är hon i full färd med att boka och sälja pubertetspjäsen *Pirret* där hon även medverkar och (tillsammans med Marina Almén och Jacob Danielsson) har också bidragit till koreografin. Därtill utvecklar hon hemsidan, som det lätt blir på en liten teater där alla gör allt. Trots publikrestriktioner har Pantomimteatern fortsatt kunnat driva sin verksamhet, även om vissa dagar går på lågvarv.

Att Ipshita hamnade just på Pantomimteatern föregicks av en längre tids mejlbombning till en mängd potentiella arbetsplatser när hon kom till Sverige 2017.

– Jag gjorde en lista på ställen jag ville kontakta och skrev säkert en miljon mejl, bland annat till Teater Sláva och Fabula storytelling. De tipsade i sin tur om Pantomimteatern, berättar Ipshita.

Kontakten med Pantomimteatern resulterade i att Ipshita 2019 blev inbjuden att göra en workshop med personalen i indisk dans. Sedan hände det inte mycket mer. Men ett år senare ringde plötsligt mobilen, när hon satt på en buss hemma i Uppsala. Ville hon ha en anställning?

– Jag ville bara skrika högt av glädje! beskriver Ipshita stunden som för hennes del kom att bli nyckeln till det svenska teaterlivet.

De första åren i Sverige höll Ipshita bland annat kurser i klassisk indisk dans på Layali orientaliska dansakademi vid Odenplan, anordnade workshops för barn och medverkade med solodans under Stockholm Sangeet Festival och med gruppen Stockholm Sangeet Allstars.

Varför lämnade hon då Nice på franska rivieran, där hon bodde innan på grund av makens jobb? För Ipshitas del handlade det om att hitta ett land där det var lättare att finna sysselsättning inom kulturlivet. Valet föll på Stockholm.

Det brinnande intresset för dans började för Ipshitas del redan när hon var fem år och fortfarande bodde i mångmiljonstaden Mumbai. Dansen ifråga var Bharatanatyam, en sydindisk

Ipshita Rajesh i Pantomineterns föreställning.

klassisk solodans med rötter i hinduism och mytologi, men vars nutida och mer levande form härstammar från 1930-talet.

När hon var 17 år började hon, trots dansintresset, att läsa till auktoriserad revisor parallellt med universitetsstudier på motsvarande Handelshögskolan i Mumbai, allt för att skaffa ett ”riktigt” jobb, och dit räknas inte dans i Indien, säger Ipshita.

– I Indien är scenkonsten inte heller lika organiserad. Det gör att det är svårt att försörja sig enbart som scenkonstnär. Ofta måste du ha ett yrke vid sidan av, alternativt undervisa i dans.

Halvvägs in i utbildningen insåg Ipshita ändå att siffror och statiska kontorslandskap inte var något för henne. Hon hoppade därför av revisorstudierna och började istället läsa till en fil kand i konst vid universitet i Thanjavur, med inriktning på Bharatanatyam. Samtidigt tränade hon Bharatanatyam i Chennai och tog så småningom en master i dansantropologi och ethnochoreology, något som förde henne till bland annat Norge, Ungern och Storbritannien via ett Erasmusstipendium (som den första indiska dansstudenten). Dansantropologi, menar hon, är ett sätt att lära känna samhället genom dans.

– Man kan utforska själva dansen, men också sådant som genus och politik, berättar Ipshita med oförtruten entusiasm under hela Facetimesamtalet.

Hennes kunskap om svensk dans var däremot initialt ganska vag. Så här i efterskott medger hon att de första intrycken var exotiskt färgade.

– Jag minns när jag första gången såg svensk folkdans på Skansen och noterade att den, i likhet med många andra folkdanser i Europa, är ganska museal. Med det menar jag att de endast verkar framföras för att reproducera det förflutna, i motsats till klassisk indisk folkdans som dagligen går att ta del av publikt.

En smått kulturell chock blev den svenska barnteatern, som var en ny företeelse för Ipshita.

– Jag blev omtumlad av insikten om att barnteater är en så stor del av svenskt kulturliv, även politiskt. När jag kom hit försökte

Bengt Wanselius

Ur Pantominteaterns föreställning *Pirret.*

jag därför se så mycket barnteater och dans jag kunde.

Intresset har lett till att Ipshita fortsatt vill utforska barnteatern i Sverige och implementera indisk dans- och teaterteknik i den. Därtill att finna samarbeten med länder som inte har en lika stark barnkultur, exempelvis Indien.

Hon har också hunnit nosa på clownyrket, tack vare Maria af Klintberg på Teater Sláva som såg en stark clownnärvaro i henne. Något Ipshita först uppfattade som en förolämpning.

– Jag hade fördomar om clowner, som att det inte skulle vara ett seriöst yrke. Men när jag blev erbjuden att göra en mindre clownworkshop på Teater Sláva bestämde jag mig för att ge det en chans. Först då förstod jag vad Maria menade med clownnärvaro. Jag kom sedan att älska kontakten mellan clown och publik, och insåg att det också var vad jag redan höll på med i mitt arbete med Bharatanatyam.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Ipshita Rajesh

Född: I Mumbai 1988.

Utbildning: Bachelor of Commerce, Bachelor of Fine Arts (Bharatanatyam), Master of Fine Arts (Bharatanatyam), MA in Dance Anthropology and Ethnochoreology.

Roller i urval (svenska produktioner): *Fågeln som flög mot solen* (med dansaren Ulrika Larsen, Odissi dansproduktion), *Odysseus på språng* (Teater Sláva), clowndebuten med *Grodkungen och Ippie*, *Varför gråter pappan* och *Soda & Bonda* (Bananteatern), *Oh Snap* och *Pirret* (Pantomimteatern).

Koreografi i urval: *Stockholm Sangeet Allstars* på Stockholm Kulturfestival, 2017 (med andra koreografer), *Fågeln som flög mot solen* (med dansaren Ulrika Larsen, Odissi dansproduktion, 2018), *Runor och rasas* (en tolkning av Nordisk mytologi genom symbolism inom indisk mytologi, ett samarbete med Fabula storytelling, Mikael Öberg och Henrik Hallgren (2018).

SKH planerar att flytta till Slakthusområdet

En ny byggnad som samlar alla verksamheter under ett tak. Det är ambitionen med den nya planen på att flytta Stockholms konstnärliga högskola (SKH) till Slakthusområdet i Stockholm. SKH:s styrelse har beslutat att ge i uppdrag åt lärosätets rektor, Paula Crabtree, att ingå ett avtal med fastighetsbolaget Atrium Ljungberg.

Målet är att byggnaden ska stå klar 2028 och SKH:s styrelseordförande Sture Carlsson ser en stor potential i lokaliseringen till Slakthusområdet.

– Vi bygger en konstnärlig högskola som kommer att bli en kulturbyggnad där vi skapar stimulerande lärande- och forskningsmiljöer. Den blir samtidigt en träffpunkt för alla kulturintresserade, andra kulturutövare, studenter, forskare, blivande studenter och den breda allmänheten, säger han i ett pressmeddelande.

Dans möter teater i Cullbergfilm

Horse heter ett nytt dansverk för Cullberg signerat den amerikanska koreografen Deborah Hay. Premiären skulle först ha ägt rum på Dans- och teaterfestivalen i Göteborg i somras, men får premiär först i höst.

Nu blir det istället en kortfilm, *Dear Dancer*, i regi av Guldbaggebelönade regissören Marcus Lindeen (*Ångrarna*, *Flotten*). där själva arbetet inför premiären skildras.

– För mig är dans något abstrakt. Jag är mer van att arbeta med text och berättelser. Så det ska bli roligt att se vad som händer när mitt uttryck får möta en koreograf som Deborah Hay och Cullbergs dansare, säger Marcus Lindeen. Premiärdatum för filmen *Dear Dancer* är ej fastställt.

Ny stödomgång för filmproduktion utlyst

Nu kan produktionsbolag söka stöd för intäktsbortfall som har ägt rum under 2020, till följd av covid-19. Ansökan ska ha inkommit senast den 30 april och gäller för lång spelfilm och dokumentär. Samtidigt förlängs det tillfälligt utökade stödet från 2020 för produktion av spelfilm och dokumentärfilm.

Den nya perioden gäller den 1 april – 31 augusti 2021. Detta stöd kan sökas för exempelvis ökade kostnader i samband med avbruten, uppskjuten eller förlängd produktion, eller på grund av byte av inspelningsland.

Läs mer om stöden på filminstitutet.se

Children of the enemy av Gorki Glaser-Müller.

Fem svenska dokumentärfilmer tävlar i Köpenhamn

När en av världens främsta dokumentärfilmfestivaler, Copenhagen International Documentary Film Festival (CPH:DOX), har valt ut årets tävlingsbidrag är hela fem av filmerna svenska. Av dessa tävlar tre om festivalens stora pris, Dox:Award. Dessa är *Children of the Enemy* av Gorki Glaser-Müller, *Gabi, Between Ages 8 and 13* av Engeli Broberg och *Passion* av Maja Borg. Övriga två är *Sabaya* av Hogir Hirori och *Julia & jag* av Nina Hobert och *Raising a School Shooter* av Frida Barkfors och Lasse Barkfors.

– Framgången för svensk dokumentärfilm i utlandet bara fortsätter, det är underbart. Och jag vet att det kommer ännu fler goda nyheter framöver, kommenterar Sara Rüster, festivalansvarig för dokumentärfilm på Filminstitutet, den svenska femklövern i film.

Kartläggning av digital upphovsrätt

Konstnärsnämnden har fått i uppdrag av regeringen att kartlägga hur digitaliseringen påverkar yrkesverksamma konstnärer ekonomiskt och arbetsmässigt.

– Tendensen är att mer arbete utförs till lägre ersättning i en över tid nedåtgående spiral, säger Stefan Ahlenius utredare på Konstnärsnämnden.

Sedan tidigare har en enkät skickats ut till upphovsrätts- och branschorganisationerna. Dessa svar ligger till grund för de gemensamma sakråden. Resultatet ska presenteras för regeringen i en rapport som ska vara inlämnad den 31 maj.

Dansplan vill öka stödet och samarbetar kring dans

Behovet av olika stödinsatser för dansområdet är stort. Det menar Danscentrum Sverige, Dansnät Sverige och Riksteatern som har tagit initiativ till en gemensam skrivelse, Dansplan Sverige. För att samla in ett underlag bjöds branschen in till ett nationellt Zoom-möte. Resultatet belyser dansens nuvarande och framtida behov, samt ska bidra till förslag och lösningar. Skrivelsen går till kulturdepartementet, Kulturrådet och Sveriges kommuner och regioner.

Efterlängtad utredning om återstart skjuts upp

Den 30 juni skulle utredningen *Återstart för kulturen – återhämtning och utveckling efter coronapandemin* ha redovisats. Nu skjuts datumet upp till 30 september, vilket Fackförbundet Scen & Film ser positivt på.

Det var i december som regeringen utsåg tidigare kulturrådet Linda Zachrison till särskild utredare. Tillsammans med elva sakkunniga ska hon bland annat lämna konkreta förslag till regeringen på insatser för att kultursektorn åter kan komma igång, återhämta sig och utvecklas framöver.

Brittiskt rasifiering belyst i Youtubeklipp

Blackstage UK är en ny serie upplysande youtubeklipp om hur det är att arbeta som svart kulturarbetare i Storbritannien. Bakom initiativet står skådespelaren Gabrielle Brooks som till tidningen *The Standard* säger att ett år efter Black lives matter-rörelsen står landet vid ett vägskäl när det gäller rasifiering i branschen, och att det nu gäller att gå från välmenande snack till verklig förändring. Några exempel på vad som benämns som mikroaggressiv rasism, och som tas upp i klippen, är när en regissör ber en svart skådespelare att inte spela för ”street” alternativt konstant glömma hur någons namn uttalas.

40 procent får avslag på krisstöd

Regeringen har gett Konstnärsnämnden i uppdrag att dela ut ytterligare 50 miljoner kronor till kulturen. Dessa medel kommer inte att utlysas som ett separat krisstöd. De tillfogas till de 154 miljoner kronor som utgör det tredje krisstipendium myndigheten redan ska dela ut.

Trots tillskottet bedömer Konstnärsnämnden att drygt 40 procent av de 7 300 sökande kommer att få avslag.

– Vi hade hoppats på en större del av krisstödet då vi vet att konstnärernas situation fortsatt är mycket svår, kommenterar Anna Söderbäck, direktör på Konstnärsnämnden, beslutet.

Kristian Pohl

Thomas arbete blir som bäst när det inte märks

Netflix bjuder i höst på tv-versionen av *Den osannolika mördaren,* om mordet på Olof Palme och den så kallade Skandiamannen.

Thomas Lagerman är huvudklippare för serien och berättar för Scen & film om de utmaningar som uppstår i postproduktionen i en arbetstakt som ständigt ökar.

Thomas Lagerman lotsar genom trapphuset i byggnaden där han jobbar som huvudklippare för kommande Netflixserien *Den osannolika mördaren*, med Robert Gustafsson i rollen som Skandiamannen, Olof Palmes utpekade baneman.

Med sina 25 år i branschen, och succéer som *Bron* och *Störst av allt* på meritlistan, används han flitigt av bolagen för att färdigställa större produktioner.

Fönstret som vetter mot innergården släpper in rikligt med dagsljus i det lilla kontoret. Längst väggen närmast dörren står en mörkgrå soffa och mitt emot den ett höj- och sänkbart arbetsbord. Otaliga filmappar syns överlappandes varandra på ena datorskärmen, varav en innehåller olika klippversioner av kommande seriens första avsnitt. På andra skärmen syns klipp-programmet. Inget material får visas på förhand, så allt som går att skönja är en suddig stillbild med trädgrenar som sträcker sig mot en grå himmel.

– Att klippa film och tv-serier är en dold konstform som är som bäst när publiken inte märker av den, när varje klipp känns naturligt och självklart tillsammans med musik och ljud. Klipparen är ofta spindeln i postproduktionsnätet och den första som ser råmaterialet, därför har de också ett finger med i spelet när produktionen går vidare till musik- och ljudläggning och visuella effekter (VFX), berättar Thomas Lagerman.

– Speciellt när det kommer till barnskådespeleri tycker jag man kan se om ett hantverk är väl genomfört. Om barnen är väldigt bra, då kan man vara säker på att någon har klippt väldigt bra för att få fram reaktionerna på rätt sätt, förklarar han.

I likhet med skådespeleri består klipparbetet mycket i att lyssna in en annan människas vision, förstå vad den vill men ändå sätta sin egen prägel.

– Vi använder såklart inte våra kroppar i skapandet som skådespelare gör, men förhållningssättet till regissören, flexibiliteten att tänka om och fingertoppskänslan för detaljer är liknande. Det bästa med ens yrke är också att få titta på riktigt bra skådespeleri, om man känner att det är på riktigt så blir mitt jobb så mycket roligare.

Det finns inga tvivel om att Thomas Lagerman hyser en uppriktig kärlek till sitt yrke. Innerligheten som tränger fram mellan orden, den omsorgsfulla eftertanken innan ett svar, går inte att förställa. Men går det att klippa mindre välfungerande scener till att bli riktigt bra, undrar jag. Thomas skrattar till med glimten i ögat.

– Det finns ju hur många exempel som helst på det. Om en reaktion blir för stor på ett ställe kanske det går att byta ut mot en ”icke-reaktion” mellan två andra repliker. Man manipulerar lite,

men samtidigt är det de på plats som gör jobbet och uttrycken är ju fortfarande från samma människa.

Netflix är ny på den svenska film- och tv-marknaden och har anlitat produktionsbolaget FLX att producera *Den osannolika mördaren*. Skillnaden med att jobba för Netflix, om man jämför med SVT eller TV4, är att produktionstakten är snabbare, menar Thomas. Perioden mellan inspelningens slut och att uppdragsgivaren får se första klippningen, av de tre första avsnitten, ligger på två veckor för ovan nämnda serie.

– Det är ju väldigt kort tid från att man fått allt material till att man ska presentera nånting. Så det gäller att vara snabb och att veta vad man vill. Men sen har vi ju en lång period då vi bollar med Netflix, vilket vi inte gör med SVT eller TV4. Då kan tiden som uppstår i väntan på feedback användas till att klippa nästa avsnitt. Om man tänker att varje titt inte är en färdig presentation, utan ”här är vi nu i processen, vad kan göras bättre”, så blir arbetet mer effektivt.

I takt med att produktioner arbetas fram i högre tempo har en

Thomas talar med sina klipparkollegor Joakim Tessert och Christina Eriksson.

tendens vuxit fram, där manus som egentligen inte är tillräckligt genomarbetade går till inspelning. Det ställer högre krav på klipparna att, ibland, göra genomgripande ändringar i postproduktionen.

– Jag tror att alltmer ansvar hamnar på klipparen när arbetet går för går fort och manusen inte är färdiga. Men samtidigt är det väldigt roligt att göra ett sådant arbete. Om manuset inte fungerar, hur kan vi göra det bättre? Ett mindre ansvar faller dock på mig om ett grundligare arbete gjorts innan.

När klippare får för mycket ansvar vilandes på sina axlar, och behöver ”rädda” misstag eller brister, finns exempel på erfarna utövare som blivit utbrända eller sjukskrivna. Thomas Lagerman är noga med att understryka att detta inte enbart är ett resultat av att nya aktörer kommit in på marknaden, ofta vill klipparen själv att resultatet ska bli så bra som möjligt och tar sig vatten över huvudet. Han har själv haft turen att arbeta med serier som varit välskrivna de senaste åren, *Den osannolika mördaren* inräknad. Men visst pratas det om högre belastning kollegor

”Det lätt att känna: ”Jaha, här har jag hjälpt till att rädda en hel tv-serie och vad fick jag? En Ramlösa och ingen ersättning för upphovsrätt på det”

Kristian Pohl

emellan och i de fallen är kollektivt ansvar viktigt. Att regissörer och producenter tillsammans med klipparna engagerar sig för att lösa utmaningarna.

– Det är ju inte vår sak att själva rädda något som inte fungerar, problemet är gemensamt.

Hur går det att göra annorlunda så problemen inte uppstår från början?

– Det är inte optimalt att skriva samtidigt som inspelningen pågår, manusarbetet behöver marinera lite. Det kostar dessutom pengar att klippa bort scener som aldrig hade behövts spelas in eller att spela in scener på nytt för att de inte funkar.

Så produktionsbolagen kanske tjänar pengar på att inte ha för bråttom?

– Jag tror det. Du kan bara välja två alternativ av ”bra, billigt och snabbt”. Det finns ingen kombination där kvalitet och lägre kostnader fungerar med liten tidsåtgång, till exempel.

I de fall när klippare ”räddar” ett svajigt material så erkänns det sällan utåt. Tv-priset Kristallen har till exempel ingen kategori för klippning och i dagsläget finns inte heller någon upphovsrätt för kåren.

– Då är det lätt att känna ”jaha, här har jag hjälpt till att rädda en hel tv-serie och vad fick jag? En Ramlösa och ingen upphovsrätt på det”, säger Thomas och lyfter lite på axlarna.

Fackförbundet Scen & film jobbar i dagsläget för att fler yrkestitlar ska få ta del av upphovsrättsersättningen. Men innan fler grupper läggs till anser förbundet att producenterna behöver öka pengapotten, för att undvika att samma summa går till allt-

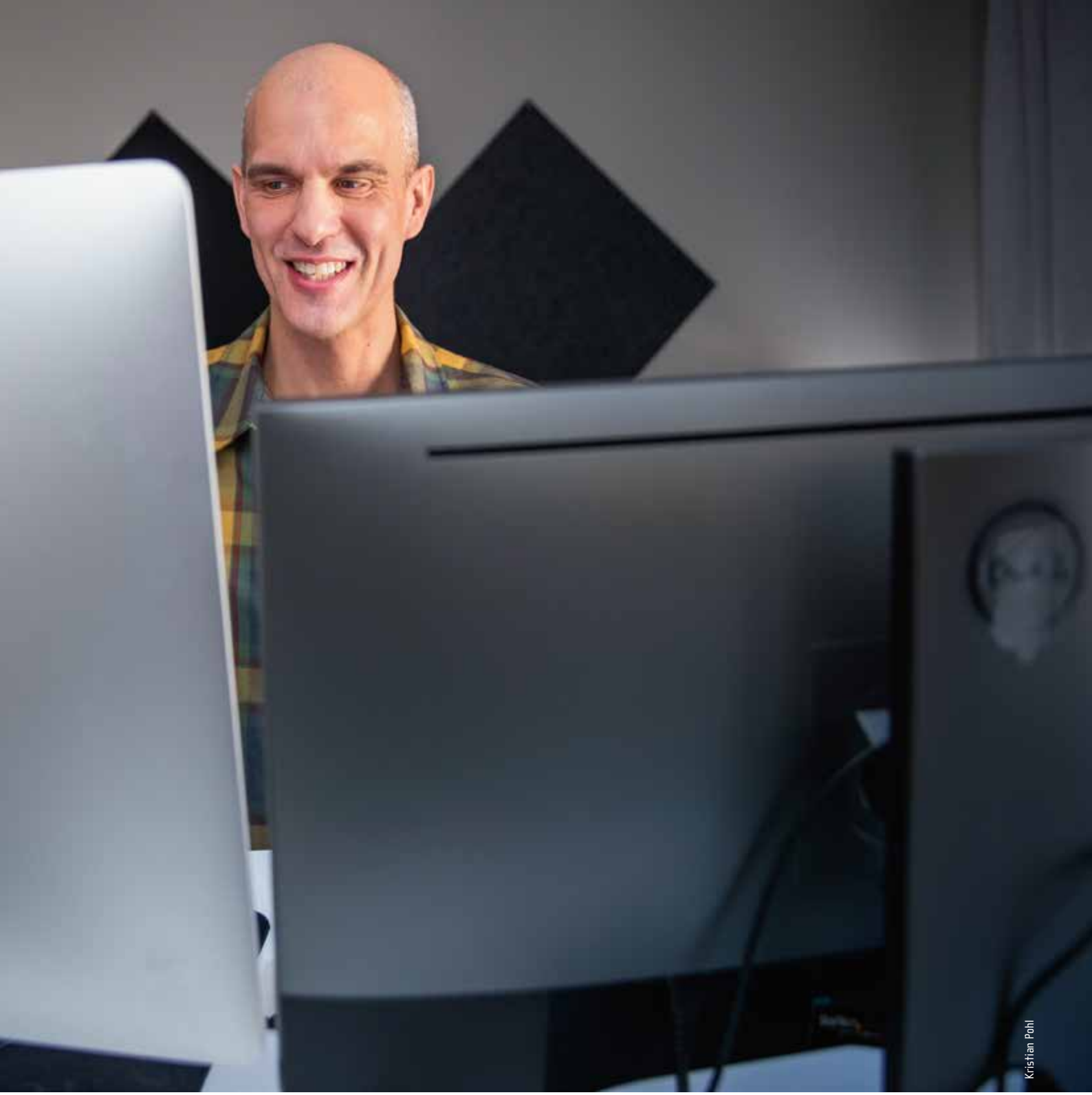
Kristian Pohl

fler, vilket kan ställa grupper emot varandra och urholka solidariteten. Bland klippare finns dock ett ökat missnöje och röster om strejk har börjat höras.

Thomas Lagerman är själv splittrad i frågan.

– Jag tycker inte att de som redan har upphovsrättsättsliga ersättning ska betala för att vi också ska få det. Men samtidigt kan jag tänka att vi ju ibland bygger om manus, i vissa fall hjälper vi skådespelare att bli bättre och filar regissörernas visioner. Hur solidariskt är det av de grupperna att inte se arbetet vi gör? Samtidigt vet jag att flera regissörer har skrivit under ett upprop för att vi ska få ersättning.

Tycker du att strejk är den rätta vägen att gå?

– Kanske. Om det inte finns några andra alternativ kan jag nog tänka mig att strejka för att göra en poäng. Skipa rättvisa. Det handlar egentligen inte om pengar, utan om att vårt skrå ska bli bekräftat och sett.

Den osannolika mördaren har premiär hösten 2021 och efter det går Thomas vidare med nya projekt, näst på tur är en kommande serie för SVT.

Att frilansa är lite som att sitta i en roddbåt utan åror, upplever han, vilket mestadels är spännande.

– Man åker runt i den här filmviken och är del av produktioner lite här och var. Jag är lyckligt lottad som får hålla på och kan försörja mig på det, slår han fast.

ALEKSA LUNDBERG

Digital casting kan bli lösningen för nyexaminerade

Landets institutionsteatrar har bunkrat upp med föreställningar som är redo att möta publiken. Så snart restriktionerna tillåter.

En positiv sak för teaterentusiaster, men hur påverkas konstnärerna? Och vad innebär det för nyexaminerade skådespelare att repertoarerna är lagda för lång tid framöver?

Skådespelaren Jakob Fahlstedt sitter på en lunchresturang i centrala Uppsala när Scen & film når honom för en telefonintervju. På grund av pandemin är det inte läge för ett fysiskt möte. Han är mitt uppe i repetitionerna av *Arsenik och gamla spetsar* på centralortens stadsteater. För honom är det den femte produktionen i ordningen som riskerar att läggas i malpåse efter den interna premiären.

– Man är ju van vid att vara igång så motivationen tryter lätt när det är så här. Det är frustrerande att det kommer nya bud hela tiden, berättar han.

Det började med att pjäsen *Årets svensk*, där Jakob spelar en större roll, fick skjuta på premiären i början av pandemin. Därefter tog arbetet med Tjechovs *Måsen* vid, vilken kunde spelas sju gånger under hösten innan striktare restriktioner infördes. Efter det har nya projekt repeterats utan att gå till premiär.

– Det är svårt att veta om man ska hålla texten vid liv kontinuerligt och i vilken utsträckning. I vanliga fall lägger man ju krutet på det inför en premiär, nu är det så mycket frågetecken kring allt.

Jakob Fahlstedt poängterar att han ändå är lyckligt lottad som har en trygg anställning och är tacksam för att teatern upprätthåller arbetet.

– Det bidrar till nån form av normalitet, menar han.

För nyexaminerade aktörer betyder situationen på teatrarna att tröskeln blivit högre än vanligt. Natalie Minnevik avslutade sin skådespelarutbildning, på Högskolan för scen och musik i Göteborg, bara några månader efter coronautbrottet, och följden blev att klassen snuvades på möjligheten att visa upp sig för castare och chefer. Av elva studenter i klassen har endast ett par fått teaterjobb hittills.

– Möjligheten att höra av sig till arbetsgivare, när man vet om att ekonomin är ansträngd och att repertoarerna är lagda, det är klart det känns bekymmersamt. Men samtidigt finns möjligheter om du tänker utanför boxen, det gäller att hela tiden hitta lös-

Ur Uppsala stadsteaters uppskjutna föreställning av Måsen med Jakob Fahlstedt i rollen som Pjotr Nikolajevitj Sorin.

ningar, så var det även innan pandemin, resonerar Minnevik.

Under året som gått har Natalie knappast varit sysslolös, tvärtom har hon både spelat in film, dubbat tecknade serier och varit reporter och programledare på Sveriges Radio. Och drömmen om att få in en fot i teaterbranschen är fortfarande, i högsta grad, vid liv.

– Jag har full förståelse för att teatercheferna har mycket nu, men jag skulle uppskatta om de var lite mer anträffbara. Det brukar ju hållas seminarium på Dramaten för oss nya, där man får träffa arbetsgivare. Ett digitalt seminarium kanske går att få till?

Riksteaterns teaterchef Dritëro Kasapi är inte främmande för en sådan lösning.

– Vi gjorde något liknande med avgångsstudenterna i Stockholm. Vi skulle absolut kunna göra det med fler nya från andra skolor, säger han när Scen & film ringer upp.

Dritëro Kasapi känner ett ansvar för att frilansare och nyexaminerade ska få pröva sina vingar. Riksteatern kommer därför att rekrytera från frilanskåren till nya produktioner i så hög utsträckning som möjligt, uppger han, men understryker att jobben kan komma att bli färre en tid. Politikernas skyldigheter får inte heller glömmas bort.

– När politiker pratar om ”återstart för kulturen” måste det även inkludera att fria grupper och utövare får medel att skapa nytt. Det räcker inte med löften om att inte minska anslagen för institutionerna, man behöver också öka dem för fler, slår Kasapi fast.

På Riksteatern har repertoaren satts till och med våren 2022. Ett nödvändigt ont, men samtidigt en trygghet för frilansande konstnärer som får komma tillbaka. Därefter hålls repertoaren delvis öppen för nya produktioner, för att inte helt blockera arbetstillfällen.

ALEKSA LUNDBERG

Anna Gunneström

Otydliga regler om anställdas vaccinkrav

Kan en arbetsgivare kräva att en anställd ska vaccinera sig? Svaret är nej. Det är ett beslut varje arbetstagare måste fatta själv.

Men vid nyanställningar är reglerna inte lika tydliga.

Många samtal till förbundets medlemsrådgivning har det senaste året handlat om coronapandemin och dess följder. Inte minst under förra våren, då många medlemmar var osäkra och oroliga kring frågor om arbetsmiljö, sjukregler och ersättningar. Oron finns definitivt kvar men är något mindre påtaglig i år. Däremot börjar det dyka upp funderingar om vaccinering. Både vad som gäller för den som redan är fast anställd och den som ska skriva under ett nytt anställningsavtal.

– Vi räknar med att frågorna om vaccinering från medlemmarna kommer att öka under våren. Därför har vi bland annat stämt av med LO-TCO rättsskydd hur de ser på lagstiftningen och hur vi ska ge så bra stöd som möjligt till dem som hör av sig, säger Celia Englund, jurist och ombudsman på Fackförbundet Scen & Film.

Än så länge har medlemsrådgivningen inte fått kännedom om någon konkret situation där en arbetsgivare krävt vaccinering av en anställd.

Men med förhoppning om att landets kulturliv kan öppnas upp på nytt i år kommer många av Fackförbundet Scen & Films medlemmar få möjlighet att jobba som vanligt igen. Då ska avtal skrivas och det kan visa sig finnas osäkerhet kring vaccinering hos både arbetsgivare och dem som söker jobb.

– Pandemin har gett en ny situation. Vad som gäller rent rättslig vid anställningar är ännu inte prövat, säger Celia Englund.

Arbetsgivaren ska göra en riskbedömning utifrån verksamhetens art och vidta åtgärder för att skapa en säker arbetsmiljö. Arbetsgivare i den privata sektorn har en friare anställningsrätt än arbetsgivare i offentlig sektor. Därför går det att ställa krav på intyg som är nödvändiga för att en arbetsuppgift ska kunna utföras på ett säkert sätt. Samtidigt finns det lagstiftning som skyddar integriteten hos den som söker jobb, diskrimineringslagstiftningen. Det kan finnas skäl att vägra vaccination på grund av till exempel funktionsnedsättning eller religion.

– Vi uppmanar alla som har frågor kring vaccination i relation till ett arbete att kontakta medlemsrådgivningen. Olika situationer och förhållanden kan spela in. Det går också att ta kontakt med arbetsplatsens skyddsombud för att få stöttning, säger Celia Englund, som också hänvisar till Fackförbundet Scen & Films webb och nyhetsbrev för att få reda på mer om hur den pågående pandemin påverkar arbetsvillkoren inom scen och film.

PETER REHNFELDT

Löneökning i nytt avtal med UR

2,4 procent i löneökning de närmaste 27 månaderna. Och utrymme för utvidgade pensionsinbetalningar och omarbetad upphovsrättsersättning.

Det slås fast i de nya kollektivtalen för medverkan i UR TV och UR Radio.

Sedan december har UR och Fackförbundet Scen & Film förhandlat om de nya avtalen som blev klara i mars.

– Vi ser det som en bra överenskommelse där löneförhöjningarna följer industrins märke, säger Madeleine Wagemyr, förhandlingschef på Fackförbundet Scen & Film.

Uppräkningen sker vid två tillfällen, först med 2,1 procent den 1 april 2021 och sedan med lika mycket den 1 april 2022.

I avtalen ingår även att fler yngre personer får avsättning till tjänstepension. Tidigare skedde avsättningarna från 25 års ålder men ändras nu stegvis fram till 2023 så att pengar avsätts redan vid 22 års ålder.

– Vi har också kommit överens om justeringar i avtalens upphovsrättsdelar med bland annat nya procentsatser. Övergripande ger det mer pengar till de medverkande och anpassas samtidigt efter hur programmen visas, säger Madeleine Wagemyr.

2020 var ett ovanligt verksamhetsår för UR, liksom för andra mediebolag.

Användningen av program och tjänster ökade tidvis väldigt mycket.

I april ökade exempelvis strömningen på UR Play webb och UR Play app med cirka 150 procent jämfört med 2019. UR:s medverkandekostnader minskade dock under året med omkring 20 procent till 49 miljoner kronor från 62 miljoner kronor 2019. Samtidigt ökade programinköpen till 65 miljoner kr från 48 miljoner kronor 2019.

Kollektivavtalen som nu undertecknats omfattar 27 månader. Vanligtvis brukar 29 månader gälla. Men med detta tidsintervall kommer UR-avtalen framöver att vara i fas med övriga avtal på arbetsmarknaden.

PETER REHNFELDT

Stipendier från Öppet arkiv utdelade

Årets Öppet arkiv-stipendier har delats ut till 34 konstnärer och upphovspersoner. Stipendiepengarna gör att en lång rad projekt nu kan genomföras. Scen & film har frågat några stipendiemottagare om vad de har för planer.

Öppet arkivstipendiet delades i år ut för tredje året i rad. Det kan sökas av personer som arbetat med program som lagts ut i SVT:s Öppet arkiv. Denna gång skedde prisutdelningen virtuellt med lite enklare former än tidigare. Men glädjen bland pristagarna var inte mindre för det, när det delades ut i mars.

Grattis Isabel Reboia, skådespelare, hur känns det att få stipendiet?

– Det är så roligt och just i år är det ett extra välkommet bidrag. Pandemin har många följder. Den har bland annat gjort att jag funderat kring mitt konstnärskap och att hitta nya vägar framöver.

Hur ska du använda pengarna?

– Jag har länge haft tankar om att göra ett scenkonstverk med avstamp i den lusofona världen och som problematiserar Portugals koloniala historia. Jag kan nu påbörja förarbetet och förhoppningsvis blir det en researchresa så småningom. Det finns ett gäng kulturutövare, främst kvinnor, med ursprung i portugisisktalande länder, som jag hoppas kunna involvera i projektet. Kanske blir det en föreställning som gör upp med bilden av ett land vars kultur till viss del upprätthåller en förlegad stolthet och glorifiering. Men det blir även en uppgörelse med mina egna rötter.

Grattis Malin Levanon, skådespelare, hur känns det att få stipendiet?

– Det är härligt att få ta emot lite uppskattning i form av pengar – speciellt efter det senaste årets osäkerhet i branschen på grund av pandemin.

Hur ska du använda pengarna?

– Till att utveckla egna film- och tv-projekt samtidigt som jag skådespelar i andras produktioner. Just nu skriver jag på två egna projekt parallellt med att jag spelar i Jonas Åkerlunds tv-serie *Clark* för Netflix. Den bygger på Clark Olofssons självbiografi. Vid sidan av det blir det kanske också en liten ”covidsäker” minisemester med familjen, för tid är det dyrbaraste vi har. Jag är tacksam för att ha fått stipendiet. Prisutdelning var för övrigt den chillaste jag någonsin deltagit i – jag var klädd i pyjamasbyxor!

Stipendiet Öppet arkiv är en del av ett avtal som flera fackförbund tecknat genom Copyswede. Mottagarna av stipendierna väljs ut av en jury utsedd av Fackförbundet Scen & Film. Pengarna som denna gång delades ut, kommer från tv-program som fanns på SVT:s Öppet arkiv under åren 2013, 2014 och 2015.

PETER REHNFELDT

America Vera-Zavela tvingar oss att ta ställning

Svensk, svartskalle... vem är och hur blir man det ena, och vem vill och varför vara det andra?

Frågor regissören, dramatikern och författaren America Vera-Zavala ringar in i boken *Svartskalle – En svensk historia*. Rasism var aldrig en fråga hon ville ägna sig åt. Men hösten 2015, när många söker asyl i Sverige, såg hon rasismen klarare än någonsin. Svartskalle skriver hon i ett försök att bearbeta den sorg som tar tag i henne.

Å ena sidan är boken en självbiografi rakt upp och ned, från dag ett till nu när America Vera-Zavala är 45 år. Fast framför allt är den en berättelse om bakgrund, livserfarenheter och en framväxande medvetenhet, och hur det formar hennes perspektiv och hållning till sig själv, andra och omvärlden (och så småningom till teatern). Hur detta får henne att ta ställning och agera.

Långtifrån alla kommer att hålla med om vad hon skriver. Det är poängen. För utöver att vara regissör, dramatiker och författare är America Vera-Zavala aktivist. Som sådan är hon kompromisslös och kategorisk. Allt annat vore tjänstefel. Men även en aktivist måste kunna övertyga. För det krävs argument. Det har hon och argumenterar övertygande mot rasism utifrån bakgrund och erfarenheter.

Född i Rumänien av latinamerikanska föräldrar i en familj på flykt som sedan hamnar i både små och stora samhällen runt om i Sverige. Hon är vänsteraktiv, grundar svenska Attackrörelsen…

Så 2006 kommer en förfrågan. Lars Norén och Ulrika Josephsson på RiksDrama vill att hon skriver om papperslösa arbetare. På det följer en rad teaterprojekt och föreställningar som rör om och upprör: *Svenska hijabis*, *Muslim Ban*, en chefsrekrytering in spe till ett nytt teater- och kulturhus i Vällingby.

Om man tror att kulturen ligger i framkant vad gäller utmaning och djärva grepp, så visar America Vera-Zavalas erfarenheter något helt annat. Nämligen att ängslighet och feghet är vanligare än att komma till skott. Interiörer från bland annat chefsrummen på Dramaten och Stockholms stadsteater förskräcker. Domen är hård: I den politiska världen är man inte främmande för hårda konfrontationer och debatter. I teatervärlden hoppar man bara på varandra bakom ryggen, sammanfattar hon.

Svartskalle – En svensk historia är inte bara en modig bok, den är nödvändig. America Vera-Zavala tvingar ut oss, oavsett vad vi tycker i sakfrågan, i hårda konfrontationer och debatter i en av vår tids viktigaste frågor: den om strukturell rasism, representativitet, synlighet, delaktighet, och i förlängningen demokrati.

GERT LUNDSTEDT

Mindre pengar till kultur efter pandemin?

Fyra av tio kommunpolitiker tror att kulturbudgeten kommer att krympa till följd av coronapandemin. Det visar ny statistik som Kantar Sifo har tagit fram på uppdrag av Riksteatern.

Syftet med undersökningen är att få en indikation på hur stor risken är att landets kommuner kommer att spara in på anslagen till kulturområdet framöver. 450 kulturpolitiker deltog och resultatet är likartat över landet. Samtidigt som många delar bilden av ett mörkt framtidsscenario är ambitionen att värna kulturen stor. 53 procent av de tillfrågade tycker att budgeten bör öka.

– Det är glädjande att de politiker som ansvarar för kulturfrågor vill se ökade anslag. Frågan är om samma vilja finns hos landets kommunfullmäktige, kommenterar Riksteaterns vd Magnus Aspegren undersökningen i ett pressmeddelande.

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella utlysningar *Sista ansökningsdag:*

31 mars - Film: Arbetsstipendium
14 april - Teater: Arbetsstipendium
29 april - Teater, film: Internationellt utbyte och resebidrag
20 april - Dans: Residens i Sverige
20 april - Dans: Internationellt utbyte och resebidrag

www.konstnarsnamnden.se

K

VILL DU BLI VÅR KOLLEGA OCH ARBETA PÅ NYBYGGDA SARA KULTURHUS I SKELLEFTEÅ?

VI SÖKER TVÅ SKÅDESPELARE!

Ansök till våra auditions senast 12 april! Skanna och läs mer!

www.vasterbottensteatern.se

Vi som inte utsätts för diskriminering måste våga var obekväma

Jag är en vit man och arbetar som frilansande skådespelare. Jag skriver utifrån mitt perspektiv och har några tankar om mångfald och ansvar.

Vi inom teatern pratar allt oftare om hur vi ska få våra gemensamma rum att bli tryggare och mer tillgängliga. Vi talar mer om ansvar och vad ansvar kan betyda för människor som bär på olika erfarenheter. Om vad strukturell rasism gör med oss som kollektiv och hur det påverkar dem av oss som varit eller blir utsatta för det.

Jag har arbetat i sammanhang där jag har kunnat och vågat ta ansvar när jag känt att en gräns passerats. Men jag har också arbetat i sammanhang där jag misslyckats med eller inte vågat ta ansvar. Det har ibland fått smärtsamma effekter för de av mina kollegor som burit på erfarenheter av strukturellt förtryck.

Jag har oftast inte särskilt svårt att vara obekväm och ta ansvar i situationer då det enda jag riskerar är att stöta mig eller hamna i polemik med någon som jag ändå inte håller med eller håller av. Det verkligt svåra är att ta ansvar i de situationer där jag känner mig tillfreds. Att i de arbetssituationer där jag trivs och känner trygghet ändå våga uppmärksamma när en gräns passeras. När någon, avsiktligt eller inte, till exempel säger något rasistiskt. Jag har inte rätt att kräva av någon som utsatts för strukturell rasism eller annan negativ särbehandling att vara välformulerad i en sådan situation. Men jag som inte riskerar att bli utsatt för den typen av strukturer kanske bör kunna kräva det av mig själv? Jag som inte själv riskerar att utsättas ska kanske oftare välja att ta en annan slags risk: att vara lite obekväm.

Vi som inte regelbundet utsätts för diskriminering borde kunna hjälpas åt att påminna varandra om att känslan av att vara obekväm förmodligen är mindre smärtsam än känslan av att utsättas för rasism.

Situationer som dessa uppstår också oftare i rum där representationen är svag. Där människor som inte är vita är underrepresenterade och ofta ensamma om sina erfarenheter. Jag tror att vi vita kulturarbetare tillsammans skulle kunna minska känslan av ensamhet lite genom att oftare ta den formen av ansvar.

I teaterbranschen delar vi ständigt nya rum med varandra. Tillsammans kan vi göra våra rum tillgängliga och trygga, för vår publik och för varandra. Men oftast stannar våra diskussioner vid det som syns utåt, det vill säga det vi gör på scenen. Kanske borde vi istället prata mer om hur representation och mångfald behöver genomsyra våra organisationer och vår verksamhet i sin helhet. För att föra en seriös och meningsfull diskussion om mångfald krävs en bredd av förvärvad erfarenhet och en representation som genomsyrar fler led i vår verksamhet och våra arbetsprocesser.

Vi kan inte använda scenen och de yttre uttrycken för vår konst som ett alibi för hur vi driver våra organisationer och vår verksamhet.

ALFRED TOBIASSON, FRILANS

Vi tycker att det är viktigt att du känner dig trygg när du letar nytt jobb!

100 % VIKTIG

Vi försäkrar det mesta - vårt hem, vår bil, vår båt och våra djur. Inte för att vi förväntar oss att det ska hända något utan för att vi ska ha råd om det händer.

Samma sak gäller när man försäkrar sin inkomst vid arbetslöshet. Inte för att vi förväntar oss att bli arbetslösa, utan för att vi ska ha råd att vara mellan två arbeten.

Vi kan din bransch
Det finns särskilda regler vid arbetslöshet för dig som är kulturarbetare - vi kan din bransch!

Det kostar 170 kronor per månad att vara med och det är lätt att bli medlem!
Skicka in en ansökan om medlemskap för att bli medlem. Det gör du enklast genom att klicka på Bli medlem på vår hemsida.

För att ha rätt till inkomstbaserad ersättning måste du bland annat ha varit medlem i tolv månader. Därför är det viktigt att du försäkrar din inkomst i god tid.

UNIONEN A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se/kulturarbete. Har du frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor. Du kan också ringa oss på 0770-77 77 88.

Guldfolie hjälper Marie-And

Från cirkusakrobat till akademiker. Marie-Andrée Robitaille kombinerar de två världarna i arbetet med doktorsavhandlingen ”Circus as a Practice of Hope”.

Einar Kling Odencrants

För 15 år sedan lämnade Marie en arbetsvardag som cirkusartist, fylld av extrem fysisk ansträngning. Sedan dess har hon varit ledare för BA-programmet vid cirkusutbildningen vid Stockholms konstnärliga högskola och genomfört ett antal projekt där hon knutit ihop cirkuskonsten med andra discipliner och konstformer.

Marie kommer från Québec där hon utbildade sig inom dans och cirkus, och bor sedan 2009 i Sverige. Hon deltog som akrobat vid *SuperCirkör98*. När Tilde Björfors på Cirkus Cirkör bjöd henne tillbaka till Sverige för millennieföreställningen *00:00*, tackade Marie ja på villkor att hon fick göra cirkusnummer med kinesisk påle – som då bara praktiserades av män. Kinesisk påle kräver en mycket stark överkropp och användes mest av kinesiska cirkustrupper.

– Visst, blev svaret, och så byggde de en kinesisk påle till mig. Jag har fina minnen från den tiden då mottot var ”allt är möjligt”. Jag gjorde numret som en sekvens av långsamma rörelser för att utforska den feminina inställningen till styrka, en sorts ”soft power”.

När jag zoom-intervjuar Marie, sitter hon ensam i sin studio vid datorn med en koreografi av idéer på en whiteboard, och med ”bubblor och folie” i bakgrunden. De har en särskild betydelse i hennes arbete med att tolka världen genom cirkuskonsten.

rée tolka cirkuskonsten

Hur jobbar Marie-Andrée med folien och bubblorna? Som cirkusartist var hennes första reaktion att kontrollera objekten, se hur hon kunde få dem att göra det hon ville.

Den guldfärgade folien har utvecklats av Nasa för och använts i utforskande av rymden. Folien skyddar mot kyla eller hetta, beroende på hur den vänds. Materialet används också i skyddsfiltar.

– Efter terroristattacken i Paris 2015 såg jag människor på gatan insvepta i den här folien. Materialet är på en gång starkt och skört, kan lätt gå sönder om en reva uppstår. Foliens glans och glitter är spektakulär, och för tankarna till cirkus, säger Marie.

Bubblorna är genombrutna cirklar i glasfiber, de blir en sorts lekfulla objekt som kan användas för att kombinera ljud och rörelse.

– Bubblan är intressant bland annat för sin form – samma som ett virus. Svår att fånga snabbt och inte tillverkad för cirkus.

Hur jobbar hon med folien och bubblorna? Som cirkusartist var hennes första reaktion att kontrollera objekten, se hur hon kunde få dem att göra det hon ville.

– Men så provade jag andra förhållningssätt, att undersöka hur objekten kunde leda mig och ändra mina rörelser.

Tidigt i arbetsprocessen fann hon att begreppet kontroll var centralt. Cirkusartisten måste ha kontroll över kroppen, rörelsen, objekten.

– Men nu, under pandemin har vi fått en annan relation till begreppet kontroll. För att skydda oss själva och andra har vi varit tvungna att förhålla oss till inskränkningar i våra friheter, vår rörelsefrihet är beskuren och vi måste hålla avstånd för allas bästa.

Einar Kling Odencrants

Marie påbörjade avhandlingen 2019, var sedan föräldraledig och när hon återkom i mars 2020 hade förutsättningarna ändrats.

– Jag är priviligierad jämfört med andra artister eftersom jag hade ett arbete att gå tillbaka till. Den kris som pandemin har inneburit, gör frågeställningarna i min avhandling mer aktuella, akuta. Kan cirkus vara relevant när vi är i en kris? Att vi inte kan möta publiken tvingar oss att revidera hur vi arbetar och tänker cirkus – och i det större sammanhanget, att tänka och handla på ett nytt sätt.

Marie använder begreppet posthumanism. För sin överlevnad måste människan börja se sig som en del av omgivningen och ekosystemen. Vi behöver röra oss bortom kategoriseringar som djur/människa, natur/kultur, för att ta några exempel.

– Det är ett forskningsfält som växt de senaste 20 åren. På KTH i Stockholm finns ”The Posthumanities Hub” som undersöker dessa frågor och ofta diskuterar med artister och andra forskare.

Vad kan cirkusen bidra med i sammanhanget?

– Inom cirkusen är vi bra på att hantera kriser och farliga situationer. Till exempel i teeterboard, måste du landa på en liten bräda, du kan skadas och dö om du missar. Situationen kräver anpassning, närvaro, och att kunna värdera risker. Cirkusen använder kreativitet, vi gör saker annorlunda, visar på nya rörelser, och möjligheter, ett annat sätt att tänka kring människans förmåga. Vi arbetar med kroppen och flera sinnen. När du gör en trippelsaltomortal använder du hörseln, för balansens skull.

Den andra sidan av myntet beskriver hon som att cirkusartisten är i centrum, dominerar och eftersträvar kontroll över publiken och situationen. Artisten använder allt för sitt eget syfte. Men Marie vill utmana den hållningen – superhjälten i cirkus.

– Det är viktigt att tänka på omgivningen och de människor vi jobbar med – att arbeta tillsammans, snarare än att människan kan göra allt hon vill med andra individer och arter. En ständig jakt på mer virtuositet ger bara samma, standardiserade typer av trick och illusioner. Finns det en annan virtuositet, en mer inkluderande cirkus som jobbar med en annan dynamik?

I Maries utställning på Gävle konstcentrum i september 2020 gjordes inte cirkusen av artister, den upplevdes av publiken genom att de fick använda folien, bubblorna och båtbojar som hängde från taket. I ett tidigare projekt, *Gynoïdes* (en robot/kvinna)

– Bubblan är intressant bland annat för sin form – samma som ett virus. Svår att fånga snabbt och inte tillverkad för cirkus, säger Marie-Andrée.

arbetade Marie med hur kvinnor representeras på cirkus.

– Jag fick höra att cirkuspubliken vill se nätta och lätta kvinnor som fångas av starka män. Men artisten kan öppna fältet av möjligheter, ta chansen att visa något annat än det vi tror att folk vill ha.

– I en annan studie, i samarbete med Musikhögskolan i Stockholm, använde vi oordning som metod och improviserade med ljud, rörelse, objekt och geometri. Vad händer om du bryter upp de vanliga formerna och processerna, när du kan se ljudet och höra rörelsen? Eller när du deltar i längre arbete snarare än cirkusartistens konventionella sju till nio-minutersakt. När du arbetar långsamt i stället för snabbt eller om du uppträder i en annan omgivning än teaterns hyperkontrollerade miljö?

I avhandlingen vill Marie utveckla cirkeln som en metodologi. Cirkusen arbetar ursprungligen i cirkeln. Det öppnar för olika synpunkter och perspektiv. Nästa fas i arbetet är en dialogcirkel på temat sårbarhet, med forskare från olika discipliner och lärosäten, bland annat Försvarshögskolan, Handelshögskolan i Stockholm och Södertörns högskola. Allt kombinerat med de insikter som cirkuskonsten kan ge.

– Hur kan vi anpassa och ändra narrativ när vi är i krissituationer, skapa hopp och idéer för förändring? Det jag tycker är spännande med konstnärlig forskning, och med forskare från andra områden, är att genom cirkus och konst se hur vi kan bidra till att ändra världen. Att knyta ihop teorin och praktiken med vår tids utmaningar.

KAJSA OLSSON

Marie-Andrée Robitaille
Utbildad: Dansare och cirkusartist i Kanada.
Arbetat med: Cirkus Cirkör, Cirque du Soleil
Producerat: Föreställningen *Gynoïdes* en artiststyrd scenframställning för att främja kvinnors ställning inom cirkusvärlden. Projekt som forskare vid Stockholms konstnärliga högskola: *Kvinnor i cirkus*, *Cirkusens ljudvärld*, *Den dolda cirkusen*.
Aktuell med: Doktorand i performativa och mediala praktiker, inriktning Koreografi/Cirkus på Stockholm konstnärliga högskola, konstärlig ledare för CirkusPerspektiv, och Kristofferscenen.

Publiksuccé för Martins vassa klipp

För musikalartisten Martin Redhe Nord är tillvaron lite extra upp och ned. När det inte gått att uppträda på landets scener eller salonger har han ändå lyckats hitta en stor publik. Hans videor på Instagram följs av nästan 10 000 personer, och på Tiktok av hela 60 000.

”Med enkla medel och ett minspel som få roar skådespelaren, artisten och multibegåvningen oss med sina galet roliga och träffsäkra klipp från sitt vardagsrum.” Så lät nomineringen av Martin Redhe Nord till ”Årets favorit i sociala medier” vid årets QX-gala.

Det är också en beskrivning som många följare instämmer i när de kommenterar, rekommenderar eller ger sin uppskattning till Martin på Instagram och Tiktok.

Hur kunde det bli så här? I en tid när pandemin gör det nästan omöjligt för de flesta scenarbetare att vara kreativa och sprida glädje.

– Jag har länge lagt upp olika infall och idéer på Facebook och Instagram, men inte kontinuerligt eller med några förväntningar eftersom jag haft fullt upp med de föreställningar jag medverkat i, berättar Martin Redhe Nord.

När en kompis för ett år sedan visade Tiktok fanns det många fördomar om appen. ”Barn som mimar”, ”Fånigt” och ”Meningslöst” var några vanliga omdömen om innehållet.

– Men jag blev fullständigt hänförd. Inte minst av det begränsade formatet. Det gav verkligen utrymme för att tänka kreativt och hitta variation på olika känslor och uttryck, säger Martin Redhe Nord.

Han började själv lägga ut videor och bilder. Intresset från andra användare växte sakta men säkert. På nätet kan spridningen bli stor väldigt snabbt, och snart kunde visningarna av hans inlägg räknas i tiotusental.

– På Tiktok är användarna oftast yngre. Därför kanske inte allt jag lägger ut är så intressant för dem. Då började jag även lägga ut saker på Instagram för att även nå lite äldre mottagare, säger Martin Redhe Nord.

I slutet av förra året började besökssiffrorna stiga väldigt snabbt. Det var efter att Martin spelat in några skämtsamma sekvenser om planering av möhippor och om att vara gravid.

Då hade han också hittat ett format som han kände fungerade bra. En fast kamera på samma plats i vardagsrummet där – nästan – allt kan hända. Det skulle kunna vara en begränsning, men blev istället en tillgång för idéer och uttryck.

– Det visade sig i den statistik och de analyser som finns att en stor del av mina följare på Instagram är kvinnor mellan 25 och 45 år. Det passar mig perfekt. Jag har alltid umgåtts med tjejer och haft samma intressen, säger Martin Redhe Nord.

Precis som på scenen är kontakten med publiken viktig på nätet, även om många tror att den kan var statisk och distanserad.

– Jag är lite förskräckt över den fina responsen som kommer från alla möjliga håll. Många blir glada och vill säga tack för att jag får dem att skratta under den här jobbiga perioden som corona medför. Bland annat många i scenbranschen som också har det svårt just nu, säger Martin Redhe Nord.

Självklart kommer det också en del negativa och hatfulla kommentarer på de olika inläggen.

– Jag är ganska luttrad från Tiktok. En del av den yngre publiken saknar filter helt och kan säga nästan vad som helst, säger Martin Redhe Nord.

Hans inlägg är inriktade på att underhålla och sprida glädje, och inte att sprida politiska eller kommersiella budskap. Men alla som har en stor följarskara har möjlighet att tjäna pengar. Genom att samarbeta med företag går det att få betalt för att visa eller berätta om olika produkter.

– Jag har valt att avstå från den delen och bara vara inriktad på det jag själv vill spela in och lägga ut, säger Martin Redhe Nord.

Han följer själv flera andra personer i sociala medier. Bland andra Dag Tolstoy, som ofta driver med olika fördomar, och Caitlin Reilly, som ger träffsäkra kommentarer om det mesta.

– De är fantastiska och kommer hela tiden med nya idéer och tankar. Själv kan jag vissa dagar känna att det är helt slut på idéer. Men sedan dyker det helt plötsligt upp massor av nya saker som jag kan använda, säger Martin Redhe Nord.

Inspirationen kommer från alla möjliga håll och brukar växa fram efter en del funderande och diskuterande inombords.

Sedan förra våren – då jobbet som artist mer eller mindre upphörde – har han bland annat arbetat på en LSS-verksamhet. Det bidrar till att få ekonomin att gå runt. Det ger också kontakt med en verklighet som skiljer sig från scenvärlden, och som ger många viktiga insikter och lärdomar.

– Men helst av allt vill jag att allt återgår det vanliga igen. Jag saknar att vara med i en uppsättning med sammanhang, passion, förberedelser, publiken, musiken, glädjen … ja, med hela den fantastiska känslan med musikalscenen som är svår beskriva, säger Martin Redhe Nord.

Tills vidare kommer dock de roliga och träffsäkra klippen fortsätta att komma från kameran i vardagsrummet, till glädje för allt fler som tittar och visar sin uppskattning.

PETER REHNFELDT

Micke Lundström

k | KULTUR akademin

k play

NYA PRODUKTIONER PÅ K-PLAY

CASTINGTIPS – Från Casting Director Moa Olsson

Du får här en inblick i hur en casting director arbetar och om hur provfilmningsprocessen går till. Föreläsningen är en del av Kulturakademins grundkurs i digital provfilmningsteknik och selftape med Moa Olsson.

GÖTEBORG FILM FESTIVAL'S 8TH NOSTRADAMUS REPORT

The 2021 report expects the industry to go through an extensive reality check moving from streaming to reality warfare, and from pandemic to green issues.

MASTERCLASS WITH THE AWARD-WINNING SWEDISH CINEMATOGRAPHERS

These masterclasses we will go on a personal and artistic journey to dig deep into the the art of cinematography.

ULF BRANTÅS FSF
Marcella, The Wife, Lilja 4-ever & Fucking Åmål.

SOPHIA OLSSON FSF
Charter, Sameblod & Charmören.

JAKOB IHRE FSF
Chernobyl, Thelma & Louder Then Bombs.

Kulturakademin är en resurs för kompetensutveckling inom Scenkonst, Audiovisuella medier, Musik och Bild & Form. Kulturakademin erbjuder behovsbaserad och nischad kompetensutveckling för yrkesverksamma.

K-PLAY HITTAR DU VIA KULTURAKADEMINS HEMSIDA

KULTURAKADEMIN.COM

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

SCENKONST BIENNALEN

18 - 21 MAJ

PROXY / Norrdans

STM / Ofelia Jarl Ortega

DON QUIJOTE / Folkteatern

ÄR DET KRIG ÄN / Teater Galeasen

FÖR ATT JAG SÄGER DET / Unga Klara

PETER & JANNE GÖR SLUT / Regionteater Väst

FLOTTARKÄRLEK / Hagar Malin Hellkvist Sellén

MIN MORFAR PROSTEN / PotatoPotato Scenkonst

KLAUS NOMI / Kungliga Operan / Unga på Operan

PÅ SPANING EFTER DEN TID SOM FLYTT / Orionteatern

VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV / Backa Teater & Dramaten

SCEN SVERIGE

TeaterAlliansen anställer skådespelare

med start 1 november 2021

Ansökan öppnar 3 maj 2021

www.teateralliansen.se/anstallning

Teater Alliansen

KOMPETENSUTVECKLING FÖR DIG SOM ÄR SKÅDESPELARE

STAND-UP
med Babben Larsson, 24 – 28 maj, Stockholm

ÖVRIGA SÖKBARA KURSER

MOD, KOMMUNIKATION OCH PRESENTATION
SPRÅK, RÖRELSE, MUSIK
Fysisk träning: GAGA OCH VIEWPOINTS

LÄS MER OCH ANSÖK PÅ

www.teateralliansen.se/kurser

MED RESERVATION FÖR EVENTUELLA ÄNDRINGAR.
FÖLJ TEATERALLIANSEN PÅ FACEBOOK FÖR LÖPANDE UPPDATERINGAR

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA

Våra höstkurser:

SKÅDESPELERI
CIRKUS
DANS
DANSPEDAGOGIK
OPERA
SCENKONST
FILM OCH MEDIA

Sök på uniarts.se senast 15 april

Förbundsnytt

Vill du veta mer om trygghetsrådet TRS och omställningsavtalet?

TRS har en digital kurs om omställningsavtalet som är fri att användas för alla som vill veta mer om omställningsavtal i allmänhet och om TRS omställningsavtal i synnerhet.

Kursen beskriver vad ett trygghetsråd gör och vilken hjälp man kan få om man hamnar mellan jobb. Den är ett bra redskap för dig som snabbt vill förstå vad ett trygghetsråd kan göra vid omställningssituationer. Kursen beskriver också hur TRS erbjuder kompetensutveckling i förebyggande syfte.

Kursen riktar sig främst till dig som är facklig företrädare och vill veta mer om Trygghetsrådet TRS, men är öppen för alla. Kursen tar cirka en timme att gå.

För att du ska kunna få stöd av TRS måste din arbetsgivare vara ansluten genom kollektivavtal. Läs mer och gå kursen på www.trs.se.

Titta på kunskapsmötet Vems blick? Vems berättelse?

Nu kan du se kunskapsmötet *Vems blick? Vems berättelse?* som hölls den 8 mars. Mötet fokuserade på hur branschen kan verka för ökad inkludering och representation av personer som rasifieras.

Mötet arrangerades av Film&TV-Producenterna, SF Studios, Svenska Filminstitutet och Fackförbundet Scen & Film, i dialog och samarbete med Anna Sise, Sara Zommorodi, Eva Röse, Mina Azarian, Sofia Helin och Sofia Ledarp från #skådespelerskorsomrasifieras och #tystnadtagning.

Hur en inkluderande kultur skapas på våra arbetsplatser och i samhället belystes genom samtal med Majsa Allelin, doktor och lektor vid Södertörns högskola, Hanna Wallensteen, leg. psykolog, Anna Adeniji, konsult och utbildare och Barakat Ghebrehawariat, föreläsare och rådgivare i frågor om mångfald, inkludering och kommunikation. Hawa Sanneh berättade om hur den nylanserade plattformen *People of Film* verkar för att öka representationen bakom kameran.

Seher Yilmaz, SVT, Mahmoud Osman, NENT Group och Christian Christensen, professor i journalistik hade en dialog om hur mediebolagen arbetar för ökad representation i rekryteringar och produktioner.

Dagen avslutades med ett samtal med kultur- och demokratiminister Amanda Lind om hur hon ser på strukturell rasism, representation och mångfalden i svensk film och tv.

Sändningen modererades av Ceylan Holago och journalisten Bilan Osman.

Se mötet på vår hemsida www.scenochfilm.se.

Fackförbundet Scen & Film

Förbundsstyrelsen

***Verkställande utskott*: Simon Norrthon** (skådespelare) ordförande, **Christina Olofson** (filmregissör), vice ordförande, **Måns Clausen** (skådespelare), **Minna Krook** (koreograf), **Thomas Nording** (scentekniker) .

Övriga ledamöter: **Mary-Anne Buyondo** (skräddare), **Tove Dahlberg** (operasångare), **Robert Forsman** (säkerhetschef), **Andrzej Glosniak** (dansare), **Therese Hörnqvist** (producent), **Zofi Lagerman** (scenograf), **Martyna Lisowska** (musikalartist), **Aleksa Lundberg** (skådespelare), **Niclas Peyron** (production manager, film), **Pontus Plaenge** (skådespelare/regissör).

Scen och Films kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@scenochfilm.se
Hemsida: www.scenochfilm.se
facebook.com/scenochfilm
twitter.com/scenochfilm_
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet.
Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@scenochfilm.se

Scen & Film

Dags att deklarera

I Scen & Films folder *Tips och råd inför deklarationen* hittar du information som är bra att ha när du ska deklarera.

Här finns information om vad du ska tänka på när du deklarerar inkomster, och vilka avdrag man kan göra, till exempel vid tjänsteresor, dubbel bosättning och andra utgifter som är som varit nödvändiga ”för inkomsternas förvärvande”.

Det finns även särskilda råd till egenföretagare.

Årets deklaration ska vara inlämnad till Skatteverket senast måndag den 3 maj. Detta gäller även dig som bor utomlands.

Du kan ladda ner foldern på www.scenochfilm.se.

Nya adresser till Scen & Film

Den 15 mars bytte vi namn till Fackförbundet Scen & Film! Därmed har vi också bytt adresser på hemsidan till www.scenochfilm.se och mejl-adresser till vårt kansli, enligt följande; fornamn.efternamn@scenochfilm.se.

Vi har även nya epost-adresser till Medlemsrådgivningen och Medlemsservice.

I Scen & Films medlemsrådgivning ger våra jurister råd i frågor om lön, anställning, arbetsmiljö, föräldraledighet, uppsägningar med mera. De kan också hjälpa till att granska ditt kontrakt innan du skriver under.

Mejla till medlemsradgivning@scenochfilm.se

Scen & Films medlemsservice svarar på frågor om ditt medlemskap, avgifter, försäkringar och andra förmåner.

Mejla till medlemskap@scenochfilm.se

Nominera till guldmedaljen!

Fackförbundet Scen & Films guldmedalj har delats ut sedan 1944. Skådespelaren Inga Tidblad var den första mottagaren, och 2020 års guldmedaljör var dansaren och koreografen Niklas Ek. Medaljen delas ut av förbundsstyrelsen ”för utomordentlig konstnärlig gärning”.

Har du förslag på vem eller vilka som bör lyftas fram 2021?

Välkommen att skicka in förslag på namn med en kort motivering till info@scenochfilm.se senast den 15 maj.

Skriv ”Guldmedalj” i ämnesraden.

SÖK STIPENDIUM

FRÅN RÄTTIGHETSBOLAGET

Rättighetsbolaget utlyser 20 stipendier à 20 000 kr till utövande konstnärer (skådespelare, dansare, sångare) och till upphovspersoner (regissörer, filmfotografer, koreografer, scenografer, kostymtecknare/kostymdesigner, animatörer).

Stipendier kan sökas av de som under år 2021 är 55 år eller äldre och har medverkat i biograffilmer, tv-dramer eller i radioteater. Stipendierna grundas på upphovsrättsersättningar som inte varit möjliga att fördela individuellt.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

Ansökningsblankett finns på **www.scenochfilm.se** under fliken *Rättighetsbolaget/Om Rättighetsbolaget/Stipendier*. Du kan också beställa en blankett från:

Rättighetsbolaget
Box 12710, 112 94 Stockholm
E-post: rattighetsbolaget@scenochfilm.se
Telefon: 08-441 13 00

Din ansökan ska vara Rättighetsbolaget tillhanda senast måndagen den 19 april 2021.

Scen & Film

Rättighetsbolaget
Teaterförbundets upphovsrättsbolag, Tiamb

BOENDESTIPENDIUM GREZ-SUR-LOING

ANSÖK OM BOENDESTIPENDIUM

Fackförbundet Scen & Film och Rättighetsbolaget delar ut ett stipendium som innebär boende på Hôtel Chevillon i Grez-sur-Loing under oktober månad + ett resestipendium. Stipendiet kan sökas av en medlem i Scen & Film som är upphovsperson eller utövare.

Grez-sur-Loing är en liten by som ligger ett par timmar utanför Paris i Frankrike. Flera svenska konstnärer har genom åren bott på Hôtel Chevillon, som ägs av Grez-stiftelsen.

SÅ HÄR SÖKER DU STIPENDIET

- Ansök om stipendiet genom att logga in under Mina Sidor på **www.scenochfilm.se** senast den 15 maj 2021.

Stipendiet delas ut under förutsättning att det är möjligt att resa till Frankrike i oktober.

Kalendarium

5 apr **Projektbidrag Svensk-danska kulturfonden**
Sista dagen att söka projektbidrag. Fonden har som ändamål att stödja kulturellt samarbete mellan Sverige och Danmark. (Svensk-danska kulturfonden)

7 apr **Digiteater – en framtidsgenre?**
Ett digitalt seminarium där målet är att få ökad kunskap om vad ”digiteater” är och hur det fungerar i praktiken. (Kulturakademin)

8 apr **Teori som praktik i konstnärliga processer**
Ett digitalt samtal mellan koreografen Björn Säfsten och regissören och forskaren Kristina Hagström-Ståhl om hur teori och teoretiska begrepp kan ta form i konstnärliga processer (Kulturakademin mfl.)

12 apr **Dagbesked för dramaproduktioner**
inom film och tv. En webbkurs där du som är produktionskoordinator dels får kunskap om hur du skriver ett dagbesked, dels får inspiration och tips. (Kulturakademin)

12 apr **INJURY: Prepare to Prevent**
En webbkurs för dansare och koreografer om hur man kan arbeta förebyggande för att undvika skador. (Kulturakademin)

26 apr **Förbundsstyrelsemöte**
(Fackförbundet Scen & Film)

26 apr **Ultima Vez repertory**
En workshop i Malmö för dansare med Eduardo Torroja. (Dansalliansen och Danscentrum Syd)

18 maj **Scenkonstbiennalen invigs**
I år är Scenkonstbiennalen semi-digital med föreställningar, samtal och seminarier 18-22 maj.

24 maj **Stand up med Babben Larsson**
En kurs där du får testa stand up och får handledning av kursledaren Babben Larsson. (TeaterAlliansen)

24 maj **Förbundstyrelsemöte**
(Fackförbundet Scen & Film)

7 jun **Mod, kommunikation och presentation**
En kurs om hur du bäst presenterar dig och kommunicerar dina kunskaper till en potentiell arbetsgivare. (TeaterAlliansen)

14 jun **Förbundsstyrelsemöte**
(Fackförbundet Scen & Film)

15 jun **Språk, rörelse, musik**
En kurs där du arbetar med rörelsens och musikens betydelse inom teatern. Kursen syftar till ett musikaliskt språkligt tänkande och görande genom rörelse. (TeaterAlliansen)

Fackförbundet Scen & Film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Jacob Hagenborn!

Vad fick dig att gå med i Fackförbundet Scen & Film?

– Jag behövde juridisk rådgivning kring ett projekt utomlands och är väldigt nöjd med den hjälp jag fick. Ser bara fördelar med att vara med i fackförbundet. Ju fler vi är, desto mer kan vi påverka. Dessutom kanske jag kan hjälpa andra genom att vara med och stärka den fackliga rörelsen.

Namn: Jacob Hagenborn
Ålder: 33 år
Yrke: Scripta
Gör just nu: En Netflix tv-serie i Danmark.
Tidigare jobb: Har jobbat som scripta i 10 år och har bland annat jobbat på *Bron*, *Borg*, *Tunna blå linjen* och kommande HBO-serien *Kamikaze*.
Favoritsysselsättning: Att vara ute i naturen med min familj och se Malmö FF spela fotboll.
Nästa film/scenkonstföreställning du ska se: Första bästa film på bio när biograferna öppnar igen... satsar på att se om tv-serien *Succession* så länge.
Vad gör du om tio år: Om 10 år hoppas jag att jag fortfarande är frisk, glad och har ett arbete som jag njuter av varje dag.